

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CLXXXV. De his, quę pertinent ad statum episcoporum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

primam rationem. f. Religiosus obligat totam vitam suā ad studium perfectionis, & stare solidam & validā. Et cū dicitur, Religiosus habet curam suū ipsius, curans autem populi: respondetur, q̄ habere curam populi coningit dupliciter. f. principalem seu principaliter, uel per modum adiuantis. Et q̄ habere curam populi principalem & principaliter longe melius est ex suo genere, quā habere curam suū ipsius tantum, sed hoc non conuenit curato: habere autem curam per modum adiuantis, minus est quā habere noui ad perfectionem perpetuū in seipso. sic autem se habent religiosi & curati: ut patet ex dictis.

16. q. 1. r. e. de Monachis.

¶ Ad obiecta uerò contra secundam rationem dicitur, q̄ ut patet ex Dion. loco praallegato, falsum est, q̄ sacerdos non episcopus, habet omnes actus hierarchicos, quoniam sibi deest supremus, qui est perficere. Et cum dicitur, Perficit docendo: respondeatur primo, quòd non quodlibet docere sufficit ad perficiendū, sed requiritur, q̄ sit docere ea quae sunt ad perfectionis statum, & arguetur: quòd quidem episcopo tanquam perfectissimo iure conuenit, non autem curato, cui non conuenit docere, nisi minima quaedam, puta, quando sunt uigilia ieiuniorum, quando festa, & quomodo debent sine mortali peccato ad sacramenta uenire, communi care, & consiteri Respondetur secundo, q̄ docere simpliciter non conuenit curato, nisi per accidens ut praedictum est, sed

Argum. 4.

Loco citato in arg.

Art. 5. & 6.

non quantum ad distantiam religionis, & secularis uitae.

Ad IIII. dicendum, quòd illi qui a statu religionis assumuntur ad curam animarum, cum prius essent in sacris ordinibus constituti, assequuntur aliquid, quòd prius non habebant, scilicet officium curae: non autem deponunt quòd prius habebat, scilicet religionis statum. Dicitur enim in Decretis 16. q. 1. de monachis. * Qui diu morantes in monasterijs, si postea ad clericatus ordines perueniunt, statim non debere eos a priori proposito discedere: sed presbyteri curati, uel archidiaconi, quādo religionem ingrediuntur, curam deponunt, ut adipiscantur perfectiorem statum. Vnde ex hoc ipso excellentia ex parte religionis ostenditur. In hoc autē quòd religiosi laici assumuntur in clericatum, & ad sacros ordines, manifestè promouentur ad melius, sicut supra dictum est, & hoc ostenditur ex ipso modo loquendi, cum Hieronymus dicit. † Sic in monasterio uiue, ut clericus esse merearis.

Ad V. dicendum, quòd presbyteri curati & archidiaconi sunt similiores episcopis, quā religiosi quantum ad aliquid. f. quantum ad curam animarum, quā secundo habent: sed quantum ad perpetuā obligationē, q̄ requiritur ad statum perfectionis, similiores sunt episcopo religiosi, ut ex supra dictis patet.*

Ad VI. dicendum, quòd difficultas quae est ex arduitate ope

fectiores. Et ad probationem dicitur, officiales perfectiores potest intelligi quod uel per modum adiuantis: & q̄ curam non principaliter, sed per modum adiuantis totam vitam suā soli sunt, qui sunt principaliter perfectiores. Et ad probationem dicitur, officiales perfectiores potest intelligi quod uel per modum adiuantis: & q̄ curam non principaliter, sed per modum adiuantis totam vitam suā soli sunt, qui sunt principaliter perfectiores. Et ad probationem dicitur, officiales perfectiores potest intelligi quod uel per modum adiuantis: & q̄ curam non principaliter, sed per modum adiuantis totam vitam suā soli sunt, qui sunt principaliter perfectiores.

QVAESTIO CLXXXV.

De ijs qua pertinent ad statum episcoporum, in octo articulis diuisa.

¶ Et de his, que pertinent ad statum episcoporum.

- ¶ Et circa hoc quaruntur octo.
- ¶ Primo, Vtrum liceat episcopo appetere.
- ¶ Secundo, Vtrum liceat episcopo patum finaliter reculare.
- ¶ Tertio, Vtrum oporteat ad episcopatum eligere meliorem.
- ¶ Quarto, Vtrum episcopus possit ad religionem transire.
- ¶ Quinto, Vtrum liceat ei copo-

uertat a magnitudine uirtutis absolute ad figuram uirtutis. In religiosis siquidē difficultas est operari propterea magnam absolute requiritur. In secularibus impedimenta difficiliora quandoque occurrunt, quae impediunt magnam ostendunt uirtutem, & si necesse fuerit, dunt & si occurrunt & uincunt: minor est uirtutis uirtutem. Et hoc sufficit de comparatione curam suam si plenius uis percurari. lege autem in alio articulo status sui, de perfectione ipsius, ubi per modum diffuse materiam pertractat.

Super Quaestione 185. Articulum primum.

¶ Articulus primo, quae ff. 185. non quod amant patet. Item trium quae in episcopatu maxime in episcopis conueniunt. Prima iuxta tertium in episcopis conueniunt honorem ac sufficientiam temporalem, ubi dicitur manifeste appere episcoporum ratione beatitudinis, bonorum, & pertinet ad uisum cupiditatis. Circa quam conclusionem dubium occurrat, quod dicitur, sit ita illicitum, quòd sit peccatum mortale, enim neutra pars habetur, nec caret ambiguitate mandata sit.

¶ Ad hoc dicitur, quòd appetere episcopatum

Antium bonorum, contingit dupliciter. Uno modo ex parte appetitus tantum alio modo, etiam ex parte rei appetitae. Cum n. dicitur episcopatum appetere ratione circumstantiarum bonorum, ponitur ibi actus appetendi in ly appeti: ponitur res appetita in ly episcopatum: ponitur ratio appetendi in ly ratione circumstantiarum bonorum. Ratio autem appetendi finis est, & refertur potest ad duo. s. ad rem appetitam, & ad ipsum actum appetendi. Et si quidem refertur ad rem appetitam, & ad actum appetendi simul, sensus est, quod illud quod est ratio appetendi, appetitur, & ut finis rei appetitae, & ut finis actus appetendi. Et sic appetens episcopatum ratione circumstantiarum bonorum, appetit ipsa circumstantia bona ut finem episcopatus, & ut finem sui actus appetendi. Quando uero ratio appetendi refertur ad appetitum tantum, tunc non denotatur, quod id quod est ratio appetendi, sit finis rei appetitae, sed denotatur quod est finis motus ad appetendum: & sic appetens episcopatum ratione circumstantiarum bonorum circumstantiam bonam ut finem, sed appetitum suum ordinat ad circumstantiam bonam ut ad finem. Inter hos autem duos modos appetendi episcopatum ratione circumstantiarum bonorum haec est differentia, quod primo modo appetere est omnino & manifeste peruersum: quonia ordinat episcopatum quo ad principalem actum, qui est cura animarum, ad bona circumstantia, ut finem, quod pculdubio est peccatum mortale ex suo genere. Et hmoi peruersitas radicē tenet in litera, dū distinguendo tria inuenta in episcopatu, addidit ordinē dicens, quod principale & finale est episcopalis operatio, qua utilitatem proximorum consulit. Cum uero episcopatus alio modo appetitur propter bona circumstantia, appetitus quidem malus est, eo quod appetibilia inuenta in episcopatu non eundem ordinē habent respectu appetentis, quē habent inter se: quia respectu appetentis bona circumstantia se habent ut finis inter se aut non sic se habent, sed bona circumstantia se habent, ut ad finem. Mortalis autem appetitus non uidetur secundum genus suum ex eo, quod talis appetitus copatur secundum rectitudinem uoluntatis respectu aliorum in episcopatu inuentorum, uerbi gratia, Ioannes mouetur ad appetitum episcopatus ratione bonorum circumstantiarum, ut si habeat sufficientiam temporalem, & honorem. Veruntamen cum hoc intendit facere debitum suum circa curam animarum & distributionem bonorum tam ecclesiae, quam pauperibus terrae: nec intendit ut episcopatum ad finem temporalem, sed quantum sibi conceditur sui portione sua, & debito sibi honore, & huiusmodi ad laudem Dei. In hoc appetitu ex hoc capite nullam ego uideo de formitate mortalem propter dictam rationem. Et propterea puto autorem dixisse illicitum, & non dixisse mortale. Et confirmatur, quia nec

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum liceat episcopatum appetere.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod liceat episcopatum appetere. Dicitur enim Apostolus 1. ad Timotheum 3. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: sed licitum est, & laudabile bonum opus desiderare. ergo etiam laudabile est desiderare episcopatum.

¶ 2. Praeterea. Status episcoporum est perfectior, quam religiosorum status, ut supra habitum est: sed laudabile est, quod aliquis desideret ad statum religionis transire. ergo etiam laudabile est, quod aliquis appetat ad episcopatum promoueri.

¶ 3. Praeterea. Prouerbi. 11. dicitur. Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis, benedictio autem super caput uendendum: sed ille qui est idoneus & uita, & scientia ad episcopatum, uidetur frumenta spiritalia abscondere, si se ab episcopatu subtrahat: per hoc autem quod episcopatum accipit, ponitur in statu frumenta spiritalia dispensandi. ergo uidetur quod laudabile sit

Aniri, sunt peccata mortalia, quando deest materia iniusta, aut finis ultimus non ponitur in pecunia, seu honore, ut ex proprijs tractatibus superius latius patet. In hoc autem casu non ponitur finis ultimus in hmoi, nec iniustitia ex parte materiae appetitae.

¶ Sed contra hoc obstat, quod clericum appetere beneficium, ut habeat sufficientiam temporalium, nullum peccatum est. Igitur appetere episcopatum ut habeat sufficientiam temporalium, cum persona est nobilis, seu talis gradus, aut status ut reddat episcopales sint proportionati ad sufficientiam temporalem respectu ipsius, non erit illicitum.

¶ 4. Praet. Facta sanctorum, quae in sacra scriptura narrantur, nobis proponuntur in exemplum, secundum illud ad Romanos 15. Quaecumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt: sed legitur Isai. 6. quod Isaias se obtulit ad officium praedicationis, quod praecipue competit episcopis. ergo uidetur quod appetere episcopatum sit laudabile.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit 19. de ciuitate Dei. * Locus superior, sine quo populus regi non potest, etiam administratur, ut decet, tamen indecenter appetitur.

RESPONDEO dicendum, quod in episcopatu tria possunt considerari, quorum unum est principale & finale, scilicet episcopalis operatio, per quam utilitati proximorum intenditur, secundum illud Ioan. ult. Pascite oues meas. Aliud autem est altitudo gradus: quia episcopus super alios constituitur, secundum illud Matthaei 23. Fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. Tertium autem est, quod consequenter se habet ad ista, scilicet reuerentia, & honor, & sufficientiam temporalium, secundum illud 1. ad Timotheum 5. Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur. Appetere ergo episcopatum ratione huiusmodi circumstantiarum bonorum, manifestum est, quod est illicitum, & pertinet ad cupiditatem, uel ambitionem. Unde contra Pharisaeos

Consequenter se habet ad ista, scilicet reuerentia, & honor, & sufficientiam temporalium, secundum illud 1. ad Timotheum 5. Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur. Appetere ergo episcopatum ratione huiusmodi circumstantiarum bonorum, manifestum est, quod est illicitum, & pertinet ad cupiditatem, uel ambitionem. Unde contra Pharisaeos

Dicitur enim Apostolus 1. ad Timotheum 3. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: sed licitum est, & laudabile bonum opus desiderare. ergo etiam laudabile est desiderare episcopatum.

Erum Dei, & habere sufficientiam temporalem, quae habet inter se in ipso beneficio, ex quo, ut dictum est, iste iam est clericus, & Dei minister. Nec restat sibi hoc appetendum in beneficio cum appetit beneficium, sed solummodo restat sibi appetendum secundum quod est sufficientiam temporalem, in quo nullum peccatum committit. Secus autem est de laicis appetentibus clericatum ratione sufficientiae temporalium, quorum plenus est orbis. Horum appetitus est manifeste illicitus propter supra dictam rationem, quia si duo inuenta in clericatu, hoc est ministerium Dei, & sufficientiam temporalium, non eodem modo se habent inter se, quo se habent ad appetentem: quia diuini ministerium se habet ut finis, & sufficientiam temporalium ut ad finem. Respectu autem appetitis sufficientiae temporalium ponitur, quod se habet ut finis laicorum praedictorum. Et si interueniret hic similis peruersitas ex parte rei appetitae, qualis in episcopatu appetitu declarata est, hoc est, quod laicus ordinaret clericatum ad bona temporalia ut ad finem clericatus, proculdubio peccaret mortaliter: quoniam ex suo genere mortale peccatum est, spirituale ordinari ad temporale ut ad finem: sicut enim magna iniuria in hoc spiritualibus. Redendo igitur ad propositum obiecti, omnis facta, dicitur quod ex his patet alia esse rationem de appetitu eius qui appetit episcopatum propter temporalia: quoniam respectu illius appetibilia inuenta in episcopatu non retinent rectum ordinem, quem inter se habent. Sufficientiam

lib. 19. c. 19. non peccat a fine. 109.

ria enim omnium temporalium in episcopatu secundum se se habet ut ad finem: resp. (tu autem huius appetentis se habet ut finis: & propterea inuimodi illicitus semper appetitus inuenitur. Et secum hoc accipienda sunt uerba Domini contra Pharisaeos. Amati primos accubitus in coenis. Habent. n. hac ratione eius

ut rem appetitam. & ut rationem appetentis se habet ut finem. Fecit autem hoc non casu, sed in quarta conclusione tractamus ergo de ratione appetendi relata ad episcopatum propterea transeamus ad quartam conclusionem

Dominus dicit Matth. 23. Amat primos accubitus in coenis, & primas cathedras in synagogis, salutationes in foro, & uocari ab hominibus, Rabbi. Quatum autem ad secundum, scilicet celsitudinem gradus, appetere episcopatum est praesumptiuum. Unde Dominus arguit discipulos Matth. 20. primatum quereutes, dicens. Scitis quia principes gentium dominantur eorum. Vbi Chrysostomus dicit, quod per hoc ostendit, quod gentile est primatus cupere, & sic Gentium comparatione eorum animam eluatum conuertit: sed appetere proximis prodesse, est secundum se laudabile & uirtuosum. Verum quia prout est episcopalis actus, habet annexam gradus celsitudinem, praesumptiuum uidetur quod aliquis pesse appetat ad hoc, quod subditis profit, nisi manifesta necessitate imminente, sicut Greg. dicit in pastoral. quod tunc laudabile erat episcopatum querere, quoniam per hunc quaequam dubium non erat ad supplicia grauiora peruenire. Vbi non de facili inueniebatur quod hoc onus assumeret, praesertim cum aliquis charitatis zelo diuinitus ad hoc incitatur, sicut Greg. dicit in pastoral. quod Isaias prodesse proximis cupiens, laudabiliter officium praedicationis appetijt. Potest tamen absque praesumptione quilibet appetere talia opera facere, si cum contingeret in tali officio esse, uel et se esse dignum ad talia opera exequenda: ita quod opus bonum cadat sub desiderio, non autem primatus dignitatis. Unde Chrysost. dicit super Matth. Opus quod desiderare bonum, bonum est: primatus autem honoris concupiscere, uanitas est. Primatus enim fugiendum se de-

siderat, desiderantem se horret. Ad primum ergo dicens, quod sicut Gregorius dicit in pastoral. illo tempore hoc dixit Apost. quod ille qui plebibus preerat, primus ad martyrii tormentum ducebatur: & sic nihil aliud erat quod in episcopatu appeti posset, nisi bonum opus. Vbi August. dicit 19. de ciui. Dei, quod Apost. dicens. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, exponere uoluit quid sit episcopatus, quia nomen operis est, non honoris. Scopus quidem intentio est: ergo episcopum, sicut minus latine, superintendere possumus dicere, ut intelligat non se esse episcopum qui praeselle dixerit, non prodesse. In actione, ut parum ante praemittit, non amandus est honor in hac uita, siue potentia, quoniam omnia uana sunt sub Sole, sed opus ipsum, quod per eundem honorem, uel potentiam fit. Et tamen ut Gregorius dicit in pastoral. laudans desiderium, scilicet boni operis, in pauorem ueritatis prout, quod laudauit, cum subdit. Oportet autem episcopum irreprehensibilem esse, qualiter dicitur: Laudo quod queritis, sed discite quid queritis.

Ad secundum dicens, quod non est eadem ratio de statu religionis, & de statu episcopali, propter duo. Primo quidem, quia ad statum episcopalem praerogatur uita perfectio, ut patet per hoc, quod Dominus a Petro quaesuit, si plus eum ceteris diligeret, antequam ei committeret pastorale officium: sed ad statum religionis non praerogatur perfectio, sed est uia in perfectionem. Unde Dominus Matthei. 19. non dixit

Si igitur manifesta imminet Ecclesiae necessitas, praesumptio non est ab appetitu episcopatus, sed ter quod o seio, quod secunda ex parte est, scilicet zelo diuinitus ad hoc incitatur. Haec obiectio prima est ad excusandum appetitum a praesumptione, in incitationem ad episcopatum, quoniam diligentissime consideranda sunt diuinitus, quoniam multi possunt sibi promittere se incitationem diuinitus non me mouet aliquid quam zelus animarum, incitatio diuinitus uenit, nemo potest cogitare episcopatum est de propheta. Et propterea incitationem non est, acceptanda non est, nisi admodum operum euidenter aditur de ista conuictione purgatum. Et de Equito monacho in illa dicitur quod uidit se in lingua tangi, ita quod non pueri nene se a diuinis allocutus, seu praedicationem, scire debes quomodo, quod regula generalis est, quae licitus, & quandoque illicitus, non est appetitus: quoniam actus ex suo genere illicitus est

Hom. 66. in Matth. a meo, 10. 2.

In par. 1. c. 8. circa med.

In par. 1. c. 7. paulo a princip.

Hom. 35. in Matth. iter medium & sine in opere imo. 2. 10. 2.

Secunda conclusio iuxta secundum membrum est: Appetere episcopatum ratione celsitudinis gradus est praesumptiuum. Circa quam conclusionem applicatur distinctio supra posita, an scilicet ratione celsitudinis, dicat finem appetitus tantum, an sine appetitu & rei appetita simul. Et si dicit sine re, appetentia, proculdubio peccatum mortale est homini appetitus: quoniam animarum cura ordinatur ad sui celsitudinem ut ad finem. Sed si dicat rationem appetendi tantum, illicitum est eadem ratione, quae etiam appetere ratione iustitiae est temporalium, erat illicitum. Obiectum tamen remanet, quo pacto huiusmodi appetitus ad speciem praesumptionis spectet, cum praesumptio consistat in hoc, quod aliquis appetit id, quod est supra dignitatem suam. Constat enim multos homines esse, in quibus inueniuntur conditiones ab Apostolo positae de episcopo. Et propterea non uidetur uniuersaliter uerum, quod appetere huiusmodi celsitudinem sit praesumptiuum. Ad hoc breuiter dicitur, quod implicat impossibilia, dicere aliquem habere conditiones requisitas ad episcopatum, & dicere quod appetat episcopatum ratione celsitudinis: est enim praepone in appetitu suo id quod est postponendum. Ipsam celsitudinem: ac per hoc manifeste conuincitur, quod appetit celsitudinem supra dignitatem suam. Unde non dicimus, quod uniuersaliter uerum est, appetere celsitudinem episcopalem esse praesumptiuum: sed dicimus quod appetere episcopatum ratione celsitudinis, semper est praesumptiuum: & ita est intelligenda haec littera. Non tamen dico quod semper est mortale, sed eadem ratione idem sentio in hoc casu sicut sentio in praecedenti: quod clarius in quarta conclusione manifestabit.

Tertia conclusio est iuxta primum membrum, Appetere proximis prodesse, est secundum se laudabile & uirtuosum, ubi autem uolens complere singula tria membra, singillatim de hoc primo & principali membro, scilicet episcopali operatione, non dicit sicut in praecedentibus, appetere episcopatum ratione episcopali operationis, ponendo episcopatum pro re appetita, & illud membrum pro ratione appetendi: sed dixit, quod appetere episcopalis operationem, quam significauit per ly proximis prodesse, est secundum se laudabile, ubi sola episcopalem operationem posuit, &

hinc licitus. Et propterea ga appetere episcopatum, ut profit ec...

Si es pfectus, uade, & uende, omnia quae habes: sed, Si uis pfectus esse. Et huius differentiae ratio est, quia secundum Dionysium...

AD III. dicendum, quod dispensatio spiritualium frumetorum non est faciendae secundum arbitrium cuiuslibet: sed principaliter quidem secundum arbitrium, & dispositionem Dei...

Ad hoc dicitur, quod haec uerba auctoris intelligenda sunt ut in pluribus, quoniam perfectorum paruus est numerus...

menta spiritualia, cui non competit ex officio, nec ei a superiori iniungitur, si ab aliorum correctione, aut gubernatione desistat...

AD IIII. dicendum, quod sicut Greg. dicit in pastoralibus, si quis mitti uoluit, ante se p altaris calcem...

ARTICVLVS II.

Utrum liceat episcopatum iniunctum omnino recusare.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod liceat episcopatum iniunctum recusare. Vt n. Greg. dicit in pastoralibus, Peracti uiam uitae...

¶ In eodem articulo in responsione ad secundum, nota inter tria genera impedimentorum ad obediendum...

Super Questionibus centisimamagesimamagnis. Ar. 1.

In 2. eiusdem q. nota, quod cum in corpore dicitur, quod si cur ad inordinationem uoluntatis pertinet...

Lib. 19. c. 19. circa h. 10. j.

In par. l. c. 7. a medio.

quod 5. art. 22.

Par. 1. cap. 7. paulo a pri.

Q. 26. ar. 2. & q. 183. ar. 1. c. 1.

circā illud, Divina ministeria hominib. non cōmittuntur propter eorum remunerationem. Vt enim hoc esse falsissimum, qm̄ & recta ratio, & iura clamant, quōd benemeriti de ecclesia clerici, debent ab ecclesia remunerari ecclesiasticis beneficiis, quae constat pertinere ad divina ministeria, cum beneficia tū ministri Dei sint.

¶ Ad hoc dicitur dupliciter. Primō, q̄ verba ex ratione dī cōdipiendā sunt. In litera autem ratio dicens ex differentia in eis esse meliorem simpliciter, hoc est secundū charitatem, & esse meliorem ad hoc. 1. ad regimen ecclesie. Et volēs cōcludere author, q̄ nō est attendēda maior bonitas simpliciter, v̄s est dicta propositio. 2. Divina ministeria non committuntur in remuneratione, proculdubio meriti, qd̄ ex charitate est. Nā si beneficia ecclesiastica dispensanda essent in remunerationem meritorum charitatis, proculdubio quanto aliquis esset melior secundum charitatem, magis deberet sibi dari ecclesiasticum regimen.

Ad hoc igitur excludendum author dictam pro illis propositionem intelligendam de remuneratione meriti ex charitate, in cuius signū subiūgit. Quam remunerationem expectare debet in futuro. Et sic cessat obiectio, q̄ de alio genere remunerationis loquitur. I. de remuneratione terrenorum ecclesiastico sum. Secundō dicitur, q̄ loquēdo etiā vniuersaliter de remuneratione, q̄ in distributione ecclesiastici regiminis principaliter nō debet attendi remuneratio, siue meriti, siue fecunditatis, siue quocūq; aliorum beneficiorū: sed debet principaliter attendi vtilitas ecclesie, & precipue spiritualis. Et propterea licet possint praelati, & debeat secundario p̄sare ecclesiastica seruitia recepta ab aliquo, non tamen adeo, quōd propter remunerandum illum possint magis idoneus ad ecclesiasticum regimen. Sed ceteris paribus potest, & debet illum p̄ferre, qui est magis benemeritus de ecclesia. Et hoc solum est, quod recta ratio dicit circa distributionem ecclesiastici regiminis, &c.

¶ In eodem articulo dicitur aduerte distinctionē in litera postam, quid conueniat distributori, & quid acceptanti episcopatu. Et menti fige, q̄ distributor tenetur ad cōparatiuam, hoc est, ad eligendū meliorem ad regimen Ecclesie, vbi tria includuntur. Primō, q̄ eligendus sit bonus secundum charitatem. Nullus enim peccator est eligibilis, & loquitur de peccato mortali. Secundō,

q̄ dicitur ad hoc. 1. ad regimen ecclesie. Et volēs cōcludere author, q̄ nō est attendēda maior bonitas simpliciter, v̄s est dicta propositio. 2. Divina ministeria non committuntur in remuneratione, proculdubio meriti, qd̄ ex charitate est. Nā si beneficia ecclesiastica dispensanda essent in remunerationem meritorum charitatis, proculdubio quanto aliquis esset melior secundum charitatem, magis deberet sibi dari ecclesiasticum regimen.

Ad hoc igitur excludendum author dictam pro illis propositionem intelligendam de remuneratione meriti ex charitate, in cuius signū subiūgit. Quam remunerationem expectare debet in futuro. Et sic cessat obiectio, q̄ de alio genere remunerationis loquitur. I. de remuneratione terrenorum ecclesiastico sum. Secundō dicitur, q̄ loquēdo etiā vniuersaliter de remuneratione, q̄ in distributione ecclesiastici regiminis principaliter nō debet attendi remuneratio, siue meriti, siue fecunditatis, siue quocūq; aliorum beneficiorū: sed debet principaliter attendi vtilitas ecclesie, & precipue spiritualis. Et propterea licet possint praelati, & debeat secundario p̄sare ecclesiastica seruitia recepta ab aliquo, non tamen adeo, quōd propter remunerandum illum possint magis idoneus ad ecclesiasticum regimen. Sed ceteris paribus potest, & debet illum p̄ferre, qui est magis benemeritus de ecclesia. Et hoc solum est, quod recta ratio dicit circa distributionem ecclesiastici regiminis, &c.

¶ In eodem articulo dicitur aduerte distinctionē in litera postam, quid conueniat distributori, & quid acceptanti episcopatu. Et menti fige, q̄ distributor tenetur ad cōparatiuam, hoc est, ad eligendū meliorem ad regimen Ecclesie, vbi tria includuntur. Primō, q̄ eligendus sit bonus secundum charitatem. Nullus enim peccator est eligibilis, & loquitur de peccato mortali. Secundō,

q̄ dicitur ad hoc. 1. ad regimen ecclesie. Et volēs cōcludere author, q̄ nō est attendēda maior bonitas simpliciter, v̄s est dicta propositio. 2. Divina ministeria non committuntur in remuneratione, proculdubio meriti, qd̄ ex charitate est. Nā si beneficia ecclesiastica dispensanda essent in remunerationem meritorum charitatis, proculdubio quanto aliquis esset melior secundum charitatem, magis deberet sibi dari ecclesiasticum regimen.

quōd sit bonus, seu idoneus ad Ecclesie regimen in trib. actib. consistens principaliter, quae in litera numerantur. 1. instructio, defensio, & pacifica gubernatio. Tertiō, quōd sit magis idoneus ad hanc quam quicumque alius possibilibus haberi, alioquin virium acceptio periorum esset, si ille alius possibilibus haberi melior isto, ad regimen postponeretur. Et hoc quōd dixi de distributore, intelligendum est etiam de quocumque, ad quem spectat eligere, vt patet in litera. Is autem, qui eligitur, non tenetur ad comparatiuam. Nō enim tenetur ad hoc q̄ licite acceptet, reputare se aliis magis idoneū ad Ecclesie regimen, sed tenetur ad positiuam, q̄ nullum in se impedimentum inueniat ad praelationis officium assumēdū &c.

¶ Ad hoc dicitur dupliciter. Primō, q̄ verba ex ratione dī cōdipiendā sunt. In litera autem ratio dicens ex differentia in eis esse meliorem simpliciter, hoc est secundū charitatem, & esse meliorem ad hoc. 1. ad regimen ecclesie. Et volēs cōcludere author, q̄ nō est attendēda maior bonitas simpliciter, v̄s est dicta propositio. 2. Divina ministeria non committuntur in remuneratione, proculdubio meriti, qd̄ ex charitate est. Nā si beneficia ecclesiastica dispensanda essent in remunerationem meritorum charitatis, proculdubio quanto aliquis esset melior secundum charitatem, magis deberet sibi dari ecclesiasticum regimen.

Ad hoc igitur excludendum author dictam pro illis propositionem intelligendam de remuneratione meriti ex charitate, in cuius signū subiūgit. Quam remunerationem expectare debet in futuro. Et sic cessat obiectio, q̄ de alio genere remunerationis loquitur. I. de remuneratione terrenorum ecclesiastico sum. Secundō dicitur, q̄ loquēdo etiā vniuersaliter de remuneratione, q̄ in distributione ecclesiastici regiminis principaliter nō debet attendi remuneratio, siue meriti, siue fecunditatis, siue quocūq; aliorum beneficiorū: sed debet principaliter attendi vtilitas ecclesie, & precipue spiritualis. Et propterea licet possint praelati, & debeat secundario p̄sare ecclesiastica seruitia recepta ab aliquo, non tamen adeo, quōd propter remunerandum illum possint magis idoneus ad ecclesiasticum regimen. Sed ceteris paribus potest, & debet illum p̄ferre, qui est magis benemeritus de ecclesia. Et hoc solum est, quod recta ratio dicit circa distributionem ecclesiastici regiminis, &c.

¶ In eodem articulo dicitur aduerte distinctionē in litera postam, quid conueniat distributori, & quid acceptanti episcopatu. Et menti fige, q̄ distributor tenetur ad cōparatiuam, hoc est, ad eligendū meliorem ad regimen Ecclesie, vbi tria includuntur. Primō, q̄ eligendus sit bonus secundum charitatem. Nullus enim peccator est eligibilis, & loquitur de peccato mortali. Secundō,

q̄ dicitur ad hoc. 1. ad regimen ecclesie. Et volēs cōcludere author, q̄ nō est attendēda maior bonitas simpliciter, v̄s est dicta propositio. 2. Divina ministeria non committuntur in remuneratione, proculdubio meriti, qd̄ ex charitate est. Nā si beneficia ecclesiastica dispensanda essent in remunerationem meritorum charitatis, proculdubio quanto aliquis esset melior secundum charitatem, magis deberet sibi dari ecclesiasticum regimen.

Ad hoc igitur excludendum author dictam pro illis propositionem intelligendam de remuneratione meriti ex charitate, in cuius signū subiūgit. Quam remunerationem expectare debet in futuro. Et sic cessat obiectio, q̄ de alio genere remunerationis loquitur. I. de remuneratione terrenorum ecclesiastico sum. Secundō dicitur, q̄ loquēdo etiā vniuersaliter de remuneratione, q̄ in distributione ecclesiastici regiminis principaliter nō debet attendi remuneratio, siue meriti, siue fecunditatis, siue quocūq; aliorum beneficiorū: sed debet principaliter attendi vtilitas ecclesie, & precipue spiritualis. Et propterea licet possint praelati, & debeat secundario p̄sare ecclesiastica seruitia recepta ab aliquo, non tamen adeo, quōd propter remunerandum illum possint magis idoneus ad ecclesiasticum regimen. Sed ceteris paribus potest, & debet illum p̄ferre, qui est magis benemeritus de ecclesia. Et hoc solum est, quod recta ratio dicit circa distributionem ecclesiastici regiminis, &c.

¶ In eodem articulo dicitur aduerte distinctionē in litera postam, quid conueniat distributori, & quid acceptanti episcopatu. Et menti fige, q̄ distributor tenetur ad cōparatiuam, hoc est, ad eligendū meliorem ad regimen Ecclesie, vbi tria includuntur. Primō, q̄ eligendus sit bonus secundum charitatem. Nullus enim peccator est eligibilis, & loquitur de peccato mortali. Secundō,

q̄ dicitur ad hoc. 1. ad regimen ecclesie. Et volēs cōcludere author, q̄ nō est attendēda maior bonitas simpliciter, v̄s est dicta propositio. 2. Divina ministeria non committuntur in remuneratione, proculdubio meriti, qd̄ ex charitate est. Nā si beneficia ecclesiastica dispensanda essent in remunerationem meritorum charitatis, proculdubio quanto aliquis esset melior secundum charitatem, magis deberet sibi dari ecclesiasticum regimen.

Ad hoc igitur excludendum author dictam pro illis propositionem intelligendam de remuneratione meriti ex charitate, in cuius signū subiūgit. Quam remunerationem expectare debet in futuro. Et sic cessat obiectio, q̄ de alio genere remunerationis loquitur. I. de remuneratione terrenorum ecclesiastico sum. Secundō dicitur, q̄ loquēdo etiā vniuersaliter de remuneratione, q̄ in distributione ecclesiastici regiminis principaliter nō debet attendi remuneratio, siue meriti, siue fecunditatis, siue quocūq; aliorum beneficiorū: sed debet principaliter attendi vtilitas ecclesie, & precipue spiritualis. Et propterea licet possint praelati, & debeat secundario p̄sare ecclesiastica seruitia recepta ab aliquo, non tamen adeo, quōd propter remunerandum illum possint magis idoneus ad ecclesiasticum regimen. Sed ceteris paribus potest, & debet illum p̄ferre, qui est magis benemeritus de ecclesia. Et hoc solum est, quod recta ratio dicit circa distributionem ecclesiastici regiminis, &c.

¶ In eodem articulo dicitur aduerte distinctionē in litera postam, quid conueniat distributori, & quid acceptanti episcopatu. Et menti fige, q̄ distributor tenetur ad cōparatiuam, hoc est, ad eligendū meliorem ad regimen Ecclesie, vbi tria includuntur. Primō, q̄ eligendus sit bonus secundum charitatem. Nullus enim peccator est eligibilis, & loquitur de peccato mortali. Secundō,

q̄ dicitur ad hoc. 1. ad regimen ecclesie. Et volēs cōcludere author, q̄ nō est attendēda maior bonitas simpliciter, v̄s est dicta propositio. 2. Divina ministeria non committuntur in remuneratione, proculdubio meriti, qd̄ ex charitate est. Nā si beneficia ecclesiastica dispensanda essent in remunerationem meritorum charitatis, proculdubio quanto aliquis esset melior secundum charitatem, magis deberet sibi dari ecclesiasticum regimen.

Ad hoc igitur excludendum author dictam pro illis propositionem intelligendam de remuneratione meriti ex charitate, in cuius signū subiūgit. Quam remunerationem expectare debet in futuro. Et sic cessat obiectio, q̄ de alio genere remunerationis loquitur. I. de remuneratione terrenorum ecclesiastico sum. Secundō dicitur, q̄ loquēdo etiā vniuersaliter de remuneratione, q̄ in distributione ecclesiastici regiminis principaliter nō debet attendi remuneratio, siue meriti, siue fecunditatis, siue quocūq; aliorum beneficiorū: sed debet principaliter attendi vtilitas ecclesie, & precipue spiritualis. Et propterea licet possint praelati, & debeat secundario p̄sare ecclesiastica seruitia recepta ab aliquo, non tamen adeo, quōd propter remunerandum illum possint magis idoneus ad ecclesiasticum regimen. Sed ceteris paribus potest, & debet illum p̄ferre, qui est magis benemeritus de ecclesia. Et hoc solum est, quod recta ratio dicit circa distributionem ecclesiastici regiminis, &c.

Super illud 1. ap. Titum. Et cōstituit presbyteros, to. 9.

In Epist. ap. ad Hieron. declinando ad h. illius, to. 1.

Ad primū ergo dicendū, q̄ Dñs in Petro sciebat ex suo munere esse idoneitatem, et quantū ad alia, gubernandi ecclesiam, & ideo eum de ampliori dilectione examinavit, ad ostendendum, q̄ vbi alias inuenitur homo idoneus ad Ecclesie regimen, precipue attendi debet in ipso eminentia diuine dilectionis.

An. Dicendū, q̄ autoritas illa est intelligēda quantū ad studiū illius, qui in dignitate cōstitutus est. Debet. n. ad hoc intēdere, vt talem se exhibeat, ut ceteros & scientia, & sanctitate p̄cellat.

In eodem articulo dubium occurrit, An episcopus debeat esse doctus, & de flor. theologice, an iuris canonici.

Ad hoc quidā dicunt, q̄ licet p̄ficus ep̄s magis scientia theologica continebat quam scientia iuris, quia opus erat contra hereticos theologice gladio procedere, hodie tñ quia magis accidunt quaestiones spectantes ad ius, quam ad fidem, conuenit magis, q̄ ep̄scopi sint in iure periti. Sed hi longe aberrant, tum quia officium ep̄scoporū, quod eis in consecratione imponitur, est p̄dicare: materia autem p̄dicationis nō est ius, sed Euangelium, dicente Dño, P̄dicare Euangelium, sub quo sacra scriptura comprehenditur quae est v̄re, & proprie scientia theologice. Nec minus tenetur hodie, q̄ olim ep̄scopi ad p̄dicandum, quia non minus hodie, q̄ olim eis officii hoc imponitur.

Secunda Secunda S. I. ho. L. L. tur.

Par. 2. ca. 7. la pri n.

tur, quamuis hodie tanta est abusio, qd non fit qui faciat se re vique ad vnum. Tum quia magis tenetur episcopus ad docendum populu seruare ea, que ad ad bonos mores spectant, q Iesus Christus mandauit seruari, quam docere homines sacros canones, quos non ipse Dominus, sed homines ediderunt. Constat autē, qd docere seruare mandata dominica, spectat ad theologiam scientiam, quam ipse Dominus Apostolis infundit. Et propterea dato quod hodie cessassent quaestiones fidei, maxima tamen necessitas est doctrinae morum, qui sunt secundum Domini mandata. Et ideo episcopi tenentur omni tempore esse theologici, iuxta illud Apostoli Quodam pastores, & doctores, recudubio doctrinae duplicis, quam Dominus imposituit apostolis, scilicet fidei, & morum, dicens quo ad primam, Pradicatē Euangelium, & quo ad secundam, Docentes seruare qd cuiusque mandauit vobis.

Sup. q. 184. ar. 6. cor. si & infra q. 189 arti. 7. cor.

Q. 187. ar. 7. Super Quaest. 184. Artic. quartum.

In art. 4. eiusdem q. 184. aduerte defectus in litera posterioribus, sumptos ex Decretali Innocēti tertii, extra, de renuntiatione c. Nisi cum pride. Et calum scandalum iibi i genere, hic specificē positum. scilicet qd si propter fidem Christi, aut Ecclesie iustitiam violadam scandalum cōtingit, vt accidit sancto Thomae Cantuariensi, nō est propter huiusmodi scandalum cedendum Ecclesie. Et cum pareat non plus teneri hominē ad cedendum episcopatu, quam ad non iulcipiendum, habens in se aliquem horum defectuum, tenetur non iulcipere oblatum sibi episcopatu, multo magis, quam teneatur post iulceptū renū-

Vnde Greg. dicit i pastoral. *Tā ficut debet actionē populi actio transcendere praesulis, quantum distare solet a grege vita pastoris. Non autem sibi imputandū est, si ante praedicationem excellentior non fuit, vt ex hoc debeat vilissimus reputari. Ad tertium dicendum, quod sicut dicitur i. ad Corinth. 12. Diuisiones gratiarum, & ministratorum, & operationum sunt. Vnde nihil prohibet aliquē esse magis idoneum ad officium regimini, qui tamen non excellit in gratia sanctitatis. Secus autem est in regimine naturalis ordinis, in quo id quod est superius ordine naturae, ex hoc ipso habet maiorem idoneitatem ad hoc, quod inferiora disponat.

ARTICVLVS IIII.

Utrum episcopus possit licite curam episcopalem deserere, vt ad religionem se transferat.

Ad quartum sic proceditur. Vt, qd episcopus non possit licite curam episcopalem deserere, vt ad religionem se transferat. Nulli. n. licet de statu perfectiori ad minus perfectum statum transire. Hoc. n. est retro aspicere, qd est damnabile, fm Domini sententiam dicentis Luc. 9. Nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei: sed status episcopalis est perfectior quam status religionis, vt supra habitum est. ergo sicut nō licet de statu religionis redire ad saeculum: ita nō licet de statu episcopali ad religionem transire. ¶ 2. Præter. Ordo gratiae est decentior qd ordo naturae: sed fm naturā nō mouetur idē ad contraria, puta, si lapis naturaliter deorsū mouetur, non potest naturaliter a deorsū redire in sursum: sed fm ordinē gratiae licet transire de statu religionis ad statum episcopalem. ergo nō licet eōuerso de statu episcopali redire ad statū religionis. ¶ 3. Præter. Nihil in operib. gratiae debet esse otiosum: sed ille, qd est semel in episcopatu consecratus, perpetuo retinet episcopalem potestatem conferendi ordines, & alia huiusmodi faciendi, quae ad episcopale officium pertinent, quae quidem potestas otiosa remanere vlt in eo, qui curam episcopalem dimittit, ergo vlt, quod episcopus nō possit curam episcopalem dimittere, & ad religionem transire.

SED CONTRA. Nullus cogitur ad id, quod est secundum se il-

licitum: sed illi qui petunt cessationem a cura episcopali, ad cedendum compelluntur, extra de renuntiatione, c. Quidam, ergo vlt, quod deserere curam episcopalem, non sit illicitum.

RESPON. Dicendum, qd per se in hoc consistit, qd aliquis se obligat ad hoc, quod saluti proximi ideo tantū obligatur ad hoc, quatenus retineat, quam diu potest subditis saluificere ad salutem, quam quidem non habet, neque propter diuinā cōmmissionem Apostoli propter necessitatem etiam a contemplatione futuram contemneret toleraret, secundum illud ad Gal. 2. eligam ignoro. Coarctor autē est deus habens, dissolui, & esse cum Christo melius, permanere autem in carce propter uos, & hoc confidens scio, quatenus neq; propter quacunque aduersa uentura conquirenda, quia sicut dicitur pastor ponit animam suam pro ouibus, qd nō qd; qd episcopus impeditur pro ditorum salutem multipliciter. Quod defectum proprium, vel conscienciae, vel simoniacus, vel et corporis, vel infirmus, vel et scientiae, quae saluti regimini, vel et irregularitatis, praesertim. Quandoq; aut propter defectum quibus non potest proficere. Vnde in 2. Dialogo. Ibi equanimiter portantur inueniuntur aliqui qui adiuuantur omnino fructus de bonis deest, sed labor superuacuos. Vnde lex per perfectioris, qd cum labore sumunt considerant, in loco alio ad laborant. grant. Qd; aut contingit ex parte de prelatione alicuius graue scandalum. Nam vt Apost. dicit i. ad Corinth. 5. fratrem meum, non manducabo cum eum tamen scandalum non oritur, quorum uolentium fidem, aut uultum rapastoralis dimittenda, fm illud Mat. 18. los. s. qui scandalizabantur de ueritate uel: caci sunt, & duces caecorum. Operatur sicut curā regimini assumit aliquis per tiam superioris prelati: ita et per eam ex causis praedictis deserat. Innoc. 4. de renuntiatione dicit Innoc. 4. de renuntiatione dicit Innoc. 4. quibus fatagas in solitudine. auctritate sunt nexibus preceptorum, habebas absque nostra permissione. enim Papa licet dispensare in uoto perquis se ad curam subditorum aduiscipiens.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd per se forum, & episcoporum fm diuinae ad perfectionem religionis pertinet, quis adhibet ad propria salute. Ad episcopalis status pertinet adhibere pro morum salutem: & ideo quando per uis proximi saluti, retrocedere regimini uellet transire, ut solū suū se obligauit ad hoc, qd non. solum et aliorū procuraret. Vnde Innoc. 4. li praedicta, quod facilius indulgetur ad praesulatu accendat, quam populo

Super Questionis centesimo sexagesimo quinto. Articulum quintum.

In arti eiusdem q dubium occurrit de residentia episcopo- rum in suis ecclesijs, An. teneatur sub peccati mortalis vinculo ad residendum in suis ecclesijs. Et est ratio dubii, quoniam utraque pars questionis habet p se argumeta. Quod enim non sit peccatum mortale, probatur ex hoc: quia aut hoc esset ex iure positivo, & tunc hoc esset per accidens. I. ma lu, quia prohibetur, quod est exire proprium, cu ius positivum contraria tollatur consuetudine: aut ex diuino, seu morali iure, & hoc non, tum quia constat in pluribus casibus licitum esse non residere: tum quia necessitas ista non nisi ex sine esset, si salute animarum curanda: quoniam ergo episcopus per alium sufficienter, vel sit sufficienter cura gerit animarum, quam p se, non tenetur residere: et si nulla necessitas, nulla ecclesie comoditas ad extramaneum inducat &c. tum quia in inferiorum eorum consuetudo vti non resistendi, nisi forte ad breues tps, in ecclesijs suis: sed curasie quatuor multi, nec putat se reos qui bonos habet vicarios. Valde quoque durum, & absurdum esset dnanate tot platos, quos ecclesia non repehedit, sed honorifice se morientes tumulavit. Præterea, aut episcopus tenetur ad residentiam in, aut ad opus unum, aut ad residendum, & opus simul. Non ad residentiam unum, quia vanum esset. Nec ad opus unum, quia sic posset per alium supplere, & non residere. Nec ad utrumq; simul, tum quia quedam dioceses sunt ita magnæ, ut impossibile videatur episcopo posse personaliter oia pertuliere (Cõstat aut nullum teneri ex diuino, aut ecclesiastico precepto ad impossibile) tum quia aliqui episcopi sunt illustri generis, quos non decet ad hmoi ministeria personaliter descendere continue &c. in oppositum autem est, quia pastor, nec nomen pastoris meretur si non personaliter attendat suo gregi. Non a quilibet ovium dñs, sed ille tantum qui pascit suas, vocatur pastor: alioquin principes haberet multos ovium greges, quos per alios pascit, pastores ovium essent, quod est falsum: episcopus autem esse vere pastor, iuxta verbum dñi ad Petrum, Pasce oves meas. ¶ Ad hoc dñs, q episcopus tenetur ex precepto diuini iuris, ad residendum personaliter in suo episcopatu. Ad cuius evidentiam tria agenda sunt. Primo, monstrabitur, q hoc cadit sub precepto diuino. Secundo, ex qualitate precepti reddetur ratio contingentiu. Tertio, satisfit obiectis. Quo ad primum. Ad illud tenetur episcopus sub precepto diuino, quod necessarium est ad finem episcopi, qui est cura animarum: sed residentia episcopi est necessaria ad curam animarum, ergo episcopus tenetur sub diuino precepto ad personaliter residendum in suo episcopatu. Maior propositio est per se nota, & patet inductive. Constat namq; q omnis qui simpliciter tenetur ad aliquod agendum, tenetur ad medium necessarium ad illam actionem. Dixi aut simpliciter, ad differentiam eorum qui tenentur ex suppositione, v. g. famulus tenetur ad sequendum dñm, si prouideretur ei de equo, & expensis. Milites aliqui tenentur ad pugnandum, si prouideretur eis de armis, &c. Episcopus autem non ex suppositione, sed absolute, & simpliciter tenetur ad curam animarum, & propterea tenetur ad medium sibi possibile necessarium ad curam animarum. Nec

A solum tenetur, sed eadem necessitate qua tenetur ad finem, tenetur ad medium, ex quo medium est ita necessarium, q sine illo non potest finem consequi. Et quia constat, q de necessitate precepti diuini tenetur episcopus ad curam animarum, consequens est, q de necessitate precepti tenetur ad medium necessarium ad curam animarum, & sic patet maior. Minor autem. Residentia personalis episcopi est necessaria ad curam animarum, probatur. Episcopus tenetur ad curam animarum medijs his actibus personalibus. I. doctrina ministracione sacramentorum, cõsecrationibus, visitatione, custodia, diligencia, ergo residentia personalis episcopi est necessaria ad curam animarum. Consequens ista est clarissima. Antecedens quo ad singulas eius partes probatur. Quo ad doctrinam, patet ex autoritate Apostoli. Oportet episcopum esse doctorem, & non dicitur, Oportet episcopum habere doctorem, & in ordinatione episcopi dicitur, Vade, p̄dica populo Dei, & non dicitur, Mitte ad p̄dicandum. Quo ad ministracionem sacramentorum patet ex eo, q tenetur ad ministrandum populo sacramenta, quæ solus episcopus potest ministrare, ut sunt sacramenta confirmacionis, & ordinationis. Quo ad cõsecrationem patet, q cõsecratio ecclesiarum, calicis, altaris ac virginum, cõsecratio christifidelium, benedictio olei sancti, corporaliu, & reliquorum requisitorum ad vestiendum sacerdotem, ac ornandum altare, ad solium episcopi spectant. Quo ad visitationem, custodiam altare, ad solium patet ex eo, q nisi ad hæc personaliter tenetur, non esset ipse pastor custodiens gregem, & vigilans super eo, ac visitans singulas oves, ut cuiusq; tribuat quod conuenit sed ut dictum est, esset dñs ovium habens pastorem ovium, illum l mercenarium cui comitteit, q vigilet, custodiat, & visiteit. Et tñ liquido constat episcopus esse pastores ovium Christi, & ad illos spectat: actus, Ezech. 34. a dño expressi. I. consolidare infirmum, sanare agrotum, alligare costatum, reducere abiectum, requirere perditum, custodire pingue ac forte. Ad illos deniq; i Petro dictum est, Pasce, nō pascere fac oves meas. Nec obstat huic rōni, si dicatur, q episcopus exercet hæc p episcopos pauperes q a quilibet episcopus tenetur ad hæc oia in sua diocesi, ac per hoc incõpossibilia sunt hæc duo simul. I. quod quilibet episcopus exerceat hæc in sua diocesi per se, vel aliu episcopum, & quod omnibus diocesisbus fiat satis, nisi vnus episcopus sit simul in diuersis locis puta, Faris. s. in cõtra dñi ad cõficiendum christum. Abusionis quidam est deestabilis, quod pauper episcopus relicta sua ecclesia, alteri seruiat. Nec est obstat si dicatur, q per episcopos titulares suppleuntur hi defectus qm per accidens est, q inueniatur episcopi titulares, ex hoc. I. accidens, quia ecclesie aliquæ sunt in manibus infidelium, vel destructæ. Quod autem est per accidens, ab arte relinquitur, nec infirmat rōnem p se solidam. Restat igitur rōne firmata, q p se loquedo, quilibet episcopus tenetur ex diuini iuris precepto residere personaliter in suo episcopatu. Hec de primo.

B Ad tertium dicendum, q etiam in rebus naturalibus propter impedimentum superueniens potentia remanet absq; actu, sicut propter infirmitatem oculi cessat ad visionem: & ita et non est incõueniens: si propter impedimentum superueniens potestas episcopalis remaneat absq; actu.

ARTICVLVS V.

Virum liceat episcopo propter aliquam persecutionem corporalem deserere gregem sibi commissum.

AD QUINTVM sic procedit. ¶ VI, q non liceat episcopo propter aliquam persecutionem temporalem corporaliter deserere gregem sibi commissum. Dicitur. dñs Ioan. 10. q ille est mercenarius, & non vere pastor, qui videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit. Dicit autem Greg. in Homil. q lupus super oves venit, cum quilibet iniustus, & raptor fidelis quosq; atque humiles opprimit. Si ergo propter persecutio-

tionis, & ordinationis. Quo ad cõsecrationem patet, q cõsecratio ecclesiarum, calicis, altaris ac virginum, cõsecratio christifidelium, benedictio olei sancti, corporaliu, & reliquorum requisitorum ad vestiendum sacerdotem, ac ornandum altare, ad solium episcopi spectant. Quo ad visitationem, custodiam altare, ad solium patet ex eo, q nisi ad hæc personaliter tenetur, non esset ipse pastor custodiens gregem, & vigilans super eo, ac visitans singulas oves, ut cuiusq; tribuat quod conuenit sed ut dictum est, esset dñs ovium habens pastorem ovium, illum l mercenarium cui comitteit, q vigilet, custodiat, & visiteit. Et tñ liquido constat episcopus esse pastores ovium Christi, & ad illos spectat: actus, Ezech. 34. a dño expressi. I. consolidare infirmum, sanare agrotum, alligare costatum, reducere abiectum, requirere perditum, custodire pingue ac forte. Ad illos deniq; i Petro dictum est, Pasce, nō pascere fac oves meas. Nec obstat huic rōni, si dicatur, q episcopus exercet hæc p episcopos pauperes q a quilibet episcopus tenetur ad hæc oia in sua diocesi, ac per hoc incõpossibilia sunt hæc duo simul. I. quod quilibet episcopus exerceat hæc in sua diocesi per se, vel aliu episcopum, & quod omnibus diocesisbus fiat satis, nisi vnus episcopus sit simul in diuersis locis puta, Faris. s. in cõtra dñi ad cõficiendum christum. Abusionis quidam est deestabilis, quod pauper episcopus relicta sua ecclesia, alteri seruiat. Nec est obstat si dicatur, q per episcopos titulares suppleuntur hi defectus qm per accidens est, q inueniatur episcopi titulares, ex hoc. I. accidens, quia ecclesie aliquæ sunt in manibus infidelium, vel destructæ. Quod autem est per accidens, ab arte relinquitur, nec infirmat rōnem p se solidam. Restat igitur rōne firmata, q p se loquedo, quilibet episcopus tenetur ex diuini iuris precepto residere personaliter in suo episcopatu. Hec de primo. ¶ Quo ad secundum, quia preceptum de residentia est affirmatiuum: precepta autem affirmatiua licet semper obligent, non tamen obligant ad semper, sed pro loco, & tempore: ideo videndum est pro quo tempore obliget. Nam de loco nulla est questio, quia ad certum locum obligat, scilicet proprie diocesis. Quamuis igitur tempus, pro quo obligat, affirmatiuum preceptum Secunda Secundæ S. Tho. I. L. L. e. ff.

Op. 1.8. e. 1. a. & 2.0. & 1.0. 10. l. e. 3. & 1. Cor. 1. l. e. ff. & 1. Cor. 1. l. e. Hom. 2. d. 11. l. e. g. in. l. e. prin. & me. diu.

fit, illud tamen in quo oportet affirmationem ponere in exerci-
tio, oportet diligenter considerare, quando opus est actum epi-
scopalem ponere in exercitio. Sunt autem triplicis differentie
episcopales actus. Nam quidam exigunt certum, & determina-
tum tempus, ut collatio ordinum, & consecratio chrisimatis, ut patet. Et
ratione horum suffi-
ceret, quod episcopus re-
sideret pro tunc, quod
exercere oportet hos
actus. Quidam vero
sunt indeterminati
temporis, sed non
frequenter occurrunt,
ut consecrationes, &
benedictiones, & ra-
tione horum suffice-
ret episcopus reside-
re, ita quod ecclesia non
pateretur defectus
istorum. Quidam autem
sunt temporis inde-
terminati, ita quod nullus
est exceptus, in quo
non facile, & saepe
occurrit, ut est actus
pascendi Christi gre-
gem. Oportet namque
pastoralibus actibus
ita assidue pastorem
esse, ut quasi conti-
nue pascat oves.
Scriptum est enim. Qui
pascit in solitudine,
& rursus. Solitudo
mea ovium ecclesiarum.
Quis infirmus, & ego non infirmus. Quis
scandalizatur, & ego non vror? A pastore quoque exiguntur illi
actus supra dicti in Ezechiele, quos aut continuus, aut frequens
valde ipse exigere constat. Et ratione eorum tenetur episcopus continue
in episcopatu residere quoniam tanta temporis frequentia continua
exigit residentiam tum ex frequentia exercitii actuum homini-
tum ex preparatione ad istos actus. Nam licet omne tempus non oc-
cupetur in exercitio actus pastoralis, nullum tamen tempus est
exemptum, in quo non oporteat episcopum esse paratum ad exer-
citationem actus pastoralis. Et quia actus pascendi est principalis
actus episcopi, iuxta verbum Domini ad universalem ecclesiam epi-
scopum, pascite oves meas, & ex principali actu iudicium sumen-
dum est, ideo per se loquendo, episcopus tenetur sub precepto ad con-
tinuam residentiam in suo episcopatu, ita quod hoc preceptum affir-
mativum ex natura rei preceptum, sicut habet locum determinatum
sibi, propriam diocesim, ita habet tempus determinatum sibi assidue.
Et sic licet precepta affirmativa formaliter obligent tempus, sed
non ad tempus, sed pro loco, & tempore quo poterit, & in hoc
differat formaliter a negativis, hoc in preceptum gratia materię
obligat ad tempus, seu assidue, quod est quasi tempus, & ad cer-
tum locum. Et quoniam obligatio ista ad tempus ex parte materię est,
& materia ipsa mutabilitati subiecta est, ideo contingit absque
violatione precepti episcopus non semper residere. Quocumque enim
ita se habent ad huius precepti materiam, quod secundum recte
iudicium rationis absolvant illam a vinculo necessarę con-
tinuitatis, excusant episcopum ab obligatione ad residendum pro
tunc. Sunt autem, quę ab humilitate vinculo absolvent, & excu-
sant tria, necessitas impediens, qualitas negotii, & conditio
personę. Et impedimentum quidem inveniuntur dupliciter. Sive extrin-
seco, vel ab iurisdictione. Si extrinseca persecutio, vel infidelitas
vel principis Christiani, cogit episcopum exulare, vel recedere,
vel contingit B. Iohanni Evangeliste, & Beato Thome Cantuarien-
si, licite episcopus subire huiusmodi presentiam gregi suo. Et
in huiusmodi persecutionibus servanda universaliter est regula
in litera tradita, distinguendo. Si quod expedit ecclesię presentia
personalis episcopi, et si corporalis illius vita auferenda
credatur a tyranno, quoniam bonus pastor ponit animam suam pro
ovibus suis. Et quod expedit ecclesię, ut vita, vel libertas personę
episcopi conservetur, ex ecclesię siquidem bono lumina est ratio
presentia, aut absentia. Impedimentum autem intrinsecum,
quod ex corporea procedit infirmitate, absolute loquendo, excu-
satur a residentia, puta, si oportet mutare aerem ad recuperan-
dam sanitatem, vel ire ad balnea, & huiusmodi. In casu tamen im-
minentis periculi ecclesię suę, cui sua obviaret presentia, re-
neretur sustinere ægritudinem, et vique ad mortem inclusivę,
iuxta verba Domini. Bonus pastor animam suam ponit pro ou-

bus suis &c. Negotium vero exactionis
plex valde fit, ad triplex tamen generatio
ipsa, ex cuius bono ratio reflectere
Nam ad aliquid se habet, ut totum ab
ut pars ad totum ad aliquid autem ut

Par. 3, cap. 5.
ante med.

nem alicuius tyranni episcopus gregem
sibi commissum corporaliter de-
serat, videtur quod sit mercenarius,
& non pastor.

¶ 2. Præter Prou. 6. dicitur. Fili, si
spoponderis pro amico tuo, defixi
apud extraneam manum tuam,
& postea subdit. Discurre, festina,
suscita amicum tuum, quod expones
Greg. in pastoralibus, dicit. Spopondere
pro amico, est aliam alienam in
periculo suo conversationis accipere.
Quisquis autem ad videndum alijs
in exemplum preponitur non solum
ut ipse vigilet, sed et ut amicum
suscitet, ad monetur: sed hoc non potest
facere, si corporaliter deserat gregem;
ergo ut quod episcopus non debeat
causa persecutionis corporaliter
suum gregem deserere.

¶ 3. Præter. Ad perfectionem episcopalis
status pertinet, quod proximis
curam impendat; sed non licet

ei, qui est status perfectionis
professus, ut omnino deserat
que sunt perfectionis, ergo videtur
quod non liceat episcopo se
corporaliter subtrahere ab
executione sui officii, nisi forte
ut operibus perfectionis in mo-
nasterio vacet.

SED CONTRA est, quod Apolos
stolis, quorum successores sunt
episcopi, mandavit Dominus
Matth. Si vos persecuti fuerint
in una civitate, fugite in aliam.

RESPOND. Dicendum, quod in
libet obligatione præcipue me-
di debet obligationis finis. Ob-
ligant autem se episcopi ad exequen-
dum pastorale officium propter sub-
ditorum salutem & ideo ubi sub-
ditorum salus exigit per se non
presentia, non debet aliter
personaliter suum gregem deserere,
que aliquod commodum tempo-
rale, neque et propter aliquod

ob sua ecclesie bonum subtrahit
ad hoc membrum directe respice, quod
propter aliquod commodum ecclesie
sentare. Cum vero negotium exigens
universalis ecclesie bonum spectat, tunc
potest se a presentia sua ecclesie
ordinatur ad bonum totius sui finis, &
tunc bono, & si oportet et detrimen-
tum dicitur quique manus ut salu-
laris tenetur pro bono universalis
distinctione, an negotium huiusmodi
necessario exigens episcopum, vel non
cessario exigit episcopum, ut ire ad
synodum provincialem, quia est
palem, ut totum ad partem, & con-
suetudine presentia. Sed si negotium
episcopum, puta, quia persona
oportet. Item universalis ecclesie
littere Romę deserere, verbi gratia,
Apostolicę, vel auditor Romę, aut
excusatur a residentia, quod ad
quę partes dupliciter ordinatur ad
soluere, & sic secundum naturam
num totius, sicut manus, pedes &c.
quidem ordinatur secundum naturam
hominis cuius sunt partes. In casu
natura totius non recipit, & tunc
aure in proportionaliter oportet
suaque politia secundum naturam
particularis ecclesie ordinat ad
seruitum, absolve quidem salu-
in casu autem necesse est
fixa, ut cum sui derimento. Et
universalis, vel provincialis, sententia
modi officii exhibentur, nulla
gunt, quod episcopi incumbunt
ecclesie Dei veluti montis in
residentia. Et si infestur quod
lis est Romana, censetur, & hoc
hoc est verum fisione personarum
tamen est verum quo ad Deum, quia

nis proprius curae ecclesiae communis, & alius est finis proprius curae ecclesiae particularis ac per hoc aliud est incumbere curae communis ecclesiae, & aliud est incumbere in cura particularis ecclesiae. Et eadem ratione aliud est residere in cura particularis ecclesiae, & aliud est residere in cura communis ecclesiae. Et si rursus inuestitur, q. cardialis romanae ecclesiae de iure potest esse episcopus alicuius particularis ecclesiae, etiam remotissimae ab vrbe, ac per hoc excusatur a perpetua residentia in sua particulari ecclesia, ex hoc quod residet Romae, vacando curae uniuersalis ecclesiae, respondetur dupliciter. Primo iuxta illorum opinionem, qui tenent cardinalem non episcopum posse non solum retinere episcopatum prius habitum, sed etiam posse eligi in episcopum, q. hoc non continet Cardinali ex hoc, quod perpetuo seruituti uniuersalis ecclesiae est addictus, sed ex hoc quod praesumitur, quia sic debet esse quod cardinales sint flores orbis electi ex uniuersa ecclesia ut uiri excellentissimi in uita & doctrina: ita ut merito ad uniuersalis ecclesiae non qualecumque seruitium, sed hoc maxime, scilicet, curam, sint assumpti. De talibus autem uiris rationaliter praesumitur, quod non minus bene patienter particulares ecclesias suas absentes, quam alii praesentes. Et ideo non ex hoc capite solo, hoc est, ex negotio uniuersalis ecclesiae, sed ex alio adiuncto capite postmodum tractando, scilicet conditione personae, excusatur cardinalis a residentia in suo episcopatu, etiam quo ad Deum. Vtrumque autem caput clauditur in hoc, quod dicitur cardinalis romanae ecclesiae, quia in umbro perpetuo curae uniuersalis ecclesiae, & praesumitur de iure vnus ex primis sapientibus orbis ad regendum ac pacendam ecclesiam Dei. Secundo, iuxta doctrinam iuris communis edita ab Innocentio Tertio extra de postula. capitulo Bonae memoriae. i. quod saluum assumitur, si licet quod cardinalis de iure potest esse episcopus cuiuscumque ecclesiae quantumcumque remote. quoniam, ut in dicta patet decretali, propter impossibilitatem residentis in utraque ecclesia romana, scilicet, & Raenennate, praeter gratia ualitas uniuersalis ecclesiae, ut cardinalis praesens sit Romae, & non admittitur postulatione ipsius ad archiepiscopatum ecclesiae Raenennatis. Et quia textus clarus est, & rationi innititur sanctae, ideo dicendum uidetur quod cardinalis, & episcopatus fiat de numero incompatibilium de iure, ut Panormitanus etiam ibidem sentit, quicquid sit de consuetudine, si tamen consuetudo, & non potius abusus appellanda est. Cum autem negotium ad bonum alterius particularis ecclesiae uel personae ordinatur, exigit absentiam episcopi, contingit licite, & illicite episcopum abesse. Nam cum quilibet particularis ecclesia se habeat ad aliam particularem tam ecclesiam, quam personam ut pars ad partem, eo quod sumus omnes unum corpus in Christo, singuli autem alter alterius membra, potest, & debet illam adiuuare. Dupliciter tamen unum membrum ordinatur ad bonum alterius tam in naturalibus, quam in politicis, scilicet absolute, uel in casu. Et absolute quidem quodlibet membrum saluo suo naturali flatu conferat alteri, sicut oculus uidet sibi & pedibus ac manibus: & similiter pedes ambulanti sibi & oculis, & sic de aliis. Et similiter quilibet ecclesia, ac persona in sua perfectione consistens & sibi, & cunctis proficit. Scripsum est enim in symbolo, sanctorum comunione. In casu autem necessitatis uidemus naturam membrorum quidem minus necessarium pro magis necessitate exponere, ut pedem pro capite, sed non e contra. Et rursus uidemus, quod pro maiori necessitate membri minus opportuni, natura abhorret aiquid detrimenti sustinere in membro magis nobili, & necessario, ut patet quando ne perdamus pedem, sustinemus laesionem aliqualem in capite, puta, cauterium. Quocirca cum officium episcopi praecipue circa spiritualia uersetur, & spirituale est magis necessarium ecclesiae quam temporale, non licite episcopus pro temporale negotio alterius personae, uel ecclesiae priuaret ecclesiam suam ipsi passu, ad quem personae suae praesentia tenetur. Sed e contra optime faceret, si in temporalibus damnum sustinet

A ret suae ecclesiae, ut alteri in spiritualibus subiret. Similiter, cum unum spirituale sit magis bonum necessarium, quam aliud, puta, negotium fidei, uel pacis, quam ministratio sacramentorum, & huiusmodi, laudabiliter episcopus pro negotio fidei, uel pacis in aliena moratur ecclesia. Et hac ratione episcopi licite sunt legati ad pacem inter reges christianos componendam. Si. n. cuiusquam, inquit Ambrusius, officium est pacem facere, sacerdotis maius officium est. Quod autem legati temporalia negotia, abfionis est. Scripsum est. n. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus. Posset quoque tanta necessitas alteri ecclesiae, uel personae in minus bono spirituali aut temporali imminere, ut laudabiliter ecclesia eligeret sustinere aliquid detrimentum in seipsa per subtractionem sui pastoris ad tempus, ut tantae alterius necessitati subueniret. Prudentiae autem humanae relinquitur pensanda quantitas alienae necessitatis, cum quantitate damni spiritualis, praecipue ecclesiae propriae. Si. n. bona fide prudens propter aliquod pietatis opus ecclesiam suam ad tempus corporaliter deserit, etiam si minus recte iudicaret, non imputaretur ei ad culpam mortalem ab eo quod intueretur, quod cogitationes mortalium sunt timidae, & incertae prudentiae nostrae. Condicio autem personae excusans episcopum a personali residentia, est unica, quae persona talis est ut melius, aut saltem aequo bene pacatur ecclesia a tali persona absente, quam paceretur ab alio praesente. Ob hanc rationem sunt sex episcopi vicini romanae ecclesiae, habentes Romae residentiam, quia sunt episcopi cardinales. Ob hanc quoque rationem posset unus plures ecclesias habere deficientibus aliis idoneis, & excusaretur a iugis residentia in una. Ob hanc quoque rationem, secundum quorundam opinionem, ut dictum est, concedunt iura ut cardinalis romanae ecclesiae possit eligi in episcopum alicuius particularis ecclesiae. Et quia excusatio ex isto capite est per accidens, per accidentem penuriam pastorum bonorum, ideo non est mirum si per accidens in huiusmodi casu oportet, ut aliquem titulum episcopatum, aut uicariatum supplere oportunos alicui, qui personale praesentiam in ecclesia exigit. Quod autem haec, & de personali residentia diximus, ita se habeant, ex ipso etiam iure scripto de clericis non residentibus satis patet: quia priuandi sunt non residentes ab aliquo ratione & rationabili causa. Ex regulis quoque Gregorij in pastoralibus, quas personalem exigere indulturiam ac probitatem patet constare quoque potest, & ex art. hoc huius quod patet hanc esse auctoris doctrinam, ubi nec persecutionis tempore concedit licentiam esse absentiam pastoris, nisi in casu. Quanto ergo magis ab aliquo persecutione illicita est & perniciosa absentia pastoris sine rationabili causa? Haec de secundo.

B ille tamquam mercenarius fugit, qui comodum temporale, uel et salutem corporalem spirituali salutem proximorum praeponeat. Vnde Gregorius dicit in Hom. * Stare in periculo ouium non potest, qui in eo, quod ouibus praestet, non oues diligit, sed lucrum terrenum querit. & ideo opponere se contra periculum, trepidat, ne hoc quod diligit, amittat. Ille autem qui ad euitandum per-

C pastoris ad tempus, ut tantae alterius necessitati subueniret. Prudentiae autem humanae relinquitur pensanda quantitas alienae necessitatis, cum quantitate damni spiritualis, praecipue ecclesiae propriae. Si. n. bona fide prudens propter aliquod pietatis opus ecclesiam suam ad tempus corporaliter deserit, etiam si minus recte iudicaret, non imputaretur ei ad culpam mortalem ab eo quod intueretur, quod cogitationes mortalium sunt timidae, & incertae prudentiae nostrae. Condicio autem personae excusans episcopum a personali residentia, est unica, quae persona talis est ut melius, aut saltem aequo bene pacatur ecclesia a tali persona absente, quam paceretur ab alio praesente. Ob hanc rationem sunt sex episcopi vicini romanae ecclesiae, habentes Romae residentiam, quia sunt episcopi cardinales. Ob hanc quoque rationem posset unus plures ecclesias habere deficientibus aliis idoneis, & excusaretur a iugis residentia in una. Ob hanc quoque rationem, secundum quorundam opinionem, ut dictum est, concedunt iura ut cardinalis romanae ecclesiae possit eligi in episcopum alicuius particularis ecclesiae. Et quia excusatio ex isto capite est per accidens, per accidentem penuriam pastorum bonorum, ideo non est mirum si per accidens in huiusmodi casu oportet, ut aliquem titulum episcopatum, aut uicariatum supplere oportunos alicui, qui personale praesentiam in ecclesia exigit. Quod autem haec, & de personali residentia diximus, ita se habeant, ex ipso etiam iure scripto de clericis non residentibus satis patet: quia priuandi sunt non residentes ab aliquo ratione & rationabili causa. Ex regulis quoque Gregorij in pastoralibus, quas personalem exigere indulturiam ac probitatem patet constare quoque potest, & ex art. hoc huius quod patet hanc esse auctoris doctrinam, ubi nec persecutionis tempore concedit licentiam esse absentiam pastoris, nisi in casu. Quanto ergo magis ab aliquo persecutione illicita est & perniciosa absentia pastoris sine rationabili causa? Haec de secundo.

D Quo ad tertium, respondendo obiectionis dicitur ad primum, quod obligatio episcopi ad residentiam in sua ecclesia, est ex praepcepto diuini iuris, ut monstratum est. Et ad primum obiectionem in oppositum dicitur, quod quia praepceptum hoc est affirmatiuum, ideo nihil illi obstat, quod in multis casibus contingit licite non residere. Ad secundum uero dicitur, quod nec illa comparatiua, scilicet sufficientius per alium quam per se episcopus regat, excusat ipsum a residentia: quia licet uerum sit quod sufficientius per alium quam per se episcopus regat, non tamen ex hoc habet, quod sufficienter regat. Quilibet autem malus rector sufficientius per alium bonum quam per se regit, & tamen stat quod nec ille alius sufficienter regat. Nec illa positiua, scilicet sufficienter per alium regit, excusat ipsum a residentia: quoniam licet per hoc sufficienter sit pro alio episcopatu ex parte ecclesiae, non tamen sufficienter ex parte episcopi: quia non solum tenetur ad gubernandum ecclesiam, sed tenetur ad personaliter patendum ecclesiam, ut monstratum est. In debitis autem personalibus non absoluitur debitor si per alium facit. Verbi gratia, sacerdos, si diuini officij faciat per aliquem deuotum ac sanctum clericum pro se dici, sufficienter satisfacit illis, pro quibus tenetur orare, sed non propterea excusatur a dicendo officij, quia est debitor personale & similiter accidit in proposito. Vnde cum dicitur, si residentia sub praepcepto eaderet, hoc esset ex necessitate finis, qui est salus animarum, eodem modo, & de quod salus animarum necessitat pastoris sui ad personale debitor, hoc est, personale cura animarum. Et cum dicitur, Salus animarum potest

E Secunda Secunde S. Thomae. LLL 3 procu-

7. q. 1. c. Sci- ficitatis.

Homi. 14. in euang. circa med.

procurati absque personali episcopi cura . ergo non necesse igitur
 ipsum ad personalem curam : respondetur, quod in moralibus
 non attenditur possibile secundum potentiam logicam, hoc est, quod
 non implicat contradictoria, sed secundum potentiam moralem
 officiorum . Constat autem ex Domini sententia, quod mercenarij
 officium non se ex-
 tendit ad id quod
 precipuum est in pa-
 store, scilicet amore
 ouium suarum, non
 alienarum. Et prop-
 rea dicitur, quod per se
 loquendo, salus ani-
 marum ita necessitat
 pastorem ad persona-
 lem curam, quod reg-
 ulariter non potest
 sine ipsius personali
 cura episcopi haberi,
 quamuis per accidens
 contingere forte hoc
 possit : sed quod est
 per accidens, non va-
 riat naturam mora-
 lium vinculorum .
 Et propterea non ex-
 cusetur episcopus a
 personali residentia,
 ex hoc quod per op-
 portunitatem vicarium
 provideat ecclesie.

¶ Ad tertium dicitur,
 quod non con-
 fuerit, sed abusus
 est tot episcoporum
 non residentium, &
 sequentium curias.
 Et quia unusquisque
 praeiuratur poeni-
 tens in fine vite sue,
 quando cum sancte
 ecclesie communio-
 ne recedit . ideo ni-
 hil honoris residen-
 tium tumulis eccle-
 sia admittit . Nec hoc
 videri debet durum
 ei qui illud Hierony-
 mi considerat, Non
 omnes episcopi sunt
 episcopi.

¶ Ad secundum ar-
 gumentum dicitur,
 quod episcopus tene-
 tur ad utrumque si-
 mul, residentiam, &
 opus . Et cum insta-
 tur contra hoc ex par-
 te magnitudinis dia-
 cesis, respondetur quod
 nulla est adeo ma-
 gna diocesis, cui non
 possit unus episco-
 pus personaliter ex-
 hibere omnia, quae
 sunt officii, si ue-
 re multam curam ouium
 suarum gerere. Cum
 autem instatur ex
 parte illustri generis,
 respondetur, quod
 nemo illustrior illo
 qui pontifex assidens
 futurorum bonorum introiit semel in
 sancta, qui de seipso dicit : Filius hominis non uenit ministrari,
 sed ministrare . Non accipet uir illustris episcopatum si
 non uult pastore officium exercere, sibi ipse imputet illustri
 qui accipit aut episcopatum, & exequatur quod promissit . Ser-
 uet Deo & ecclesie fidem . Turpem se recognoscat, si nomen, po-
 tentiam, honorem, ac diuitias episcopi tenet in persona sua, offi-
 cium autem alteri deiecit . quoniam priora omnia sua data sunt
 personae, ut habeat similitudinem cum illis personale officium episcopi . Cum
 his tamen fiat, quod persona episcopi salua conscientiae puritate ex
 nobili causa abstineat ab aliquo proprio sibi actu, & per alium

culum recedit absque detrimeto gre-
 gis, non tanquam mercenarius fugit.
 AD SECUNDUM dicendum, quod
 ille qui spondet pro aliquo, si per
 se implere non possit, sufficit ut
 per alium impleat . Unde praelatus
 si habet impedimentum, pro
 quod non possit personaliter cu-
 ra subditorum intendere, iure spon-
 sioni satisfacit, si per alium provideat.
 AD TERTIUM dicendum, quod
 ille qui ad episcopatum assumit
 statum perfectionis, assumit statum perfectionis
 in aliquo perfectionis genus, a
 quo si impediatur, ad aliud genus
 perfectionis non tenetur, ut sine
 esse sit cum ad statum religionis
 transire. Imminet tamen sibi neces-
 sitas, ut animam retineat intenden-
 di proximorum saluti, si oppor-
 tunitas adfit, & necessitas regrat.

ARTICULVS VI.

Utrum liceat episcopo aliquid proprium habere.

AD SEXTVM sic proceditur. Vi-
 detur, quod episcopo non liceat
 aliquid proprium possidere.
 Dominus enim dicit Matthaei
 19. Si uis perfectus esse, uade, &
 uende omnia quae habes, & da
 pauperibus, & ueni, & sequere
 me. Ex quo uidetur, quod uolun-
 taria paupertas ad perfectionem
 requiratur: sed episcopi assumentur
 ad statum perfectionis, ergo
 uidetur quod non liceat eis pro-
 prium possidere.
 ¶ 2 Praet. Episcopi in ecclesia tenent
 locum Apostolorum, ut dicitur
 glo. Luca 10. Sed Apostolis
 Dominus praecipit, ut nihil pro-
 prium possiderent, sicut illud Mat-
 thei 10. Nolite possidere aurum,
 neque argentum, neque pecuniam
 in zonis uestris. Unde &
 Petrus pro se, & pro alijs dicit. Ecce
 nos reliquimus omnia, & se-
 cuti sumus te, Matth. 19. Ergo ui-
 detur quod episcopi teneantur
 ad huiusmodi mandati obseru-
 tiam, ut nihil proprium possideant.

¶ 3 Praet. Hieronymus dicit ad
 Nepotianum. Cleros graece, iate
 fors appellatur, propter quod ce-
 rici dicuntur, quia de sorte Do-
 mini sunt, uel quia ipse Domi-
 nus fors, id est pars clericorum
 est. Qui autem Dominum pos-
 sidet, nihil extra Deum habere
 potest. Si autem aurum, si argen-
 tum, si possessiones, si uariam in-
 pellectilem habet, cum illis parti-
 bus non dignatur Dominus fieri
 pars eius, ergo uidetur quod
 non solum episcopi, sed etiam
 clerici debeant proprio carere.
 ¶ SED CONTRA est, quod dicitur
 1o. quastio. 1. Episcopus de
 rebus proprijs, uel acquisitis, nec
 quicquid de proprio habet, haere-
 dibus suis derelinquat.
 ¶ RESPON. Dicendum, quod
 ad ea quae sunt supererogationis,
 nullus tenetur, nisi se specialiter
 ad illud uoto astingat. Unde Aug-
 gustinus dicit in epistola ad Pau-
 lam, & Armentarium. Quia iam
 nouisti, iam te obstrinxisti, aliud
 tibi facere non licet. Priusquam
 esset inferior. Manifestum est au-
 tem quod uiuere absque pro-
 prio, supererogationis est: non
 enim cadit sub praecipio, sed sub
 consilio. Unde Matthaei 19. cum
 dixisset Dominus ad discipulos, Si
 uis ad vitam ingredi, serua man-
 data: postea superaddendo sub-
 didit. Si uis perfectus esse, uade,
 & uende omnia quae habes, & da
 pauperibus. Non autem episcopi
 in sua ordinatione ad hoc ob-
 ligantur, ut absque proprio uiuant,
 neque etiam uiuere absque pro-
 prio ex necessitate requiruntur
 pastorale officium, ad quod se obli-
 gant, & ideo non tenentur episco-
 pi ad hoc, quod sine proprio uiuant.
 AD PRIMUM ergo dicitur
 quod sicut supra habitum
 est, perfectio Christianae uitae
 non consistit essentialiter in uolun-
 taria paupertate: sed uoluntaria
 paupertas instrumentaliter ope-
 rat ad perfectionem uitae. Unde
 tor noster dicit. Si uis perfectus esse, uade,
 non dicit. Si uis perfectus esse, uade, uende omnia
 quidem uerba. Si uis perfectus esse, de necessitate
 gularis personae, quae ad statum religionis pertinet,
 tantum perfectionem actuam, quae ad statum perfectionis
 Et propterea fuerunt episcopi sanctissimi, qui
 ¶ In responsione ad secundum quod dicitur,
 loquitur de proprio sine in particulari, sine in
 teneri uiros perfectos ad obseruandum illa
 non habendo proprios sumptos. Et probatur
 proprio in communi quo ad Paulum, Augustinum

Infr. q. 186. ar. & ad 5. Et opus. 18. c. 17. & 18.

Et gl. Bedae c. 10. in Lu- tam. no longe a princ. tom. 2.

In response ad tertium eiusdem articuli, nota quod Dens dupliciter potest fieri pars mea. Vno modo respectu alterius par...

nō oportet, q̄ ubi maior pauper- t̄s est, ibi sit maior perfectio: quoniam potest esse summa perfe- ctio cum magna opulencia. Nam Abraham, cum dictum est Gene. 17. Ambula coram me, & esto p- fectus, legitur fuisse diues.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ B verba illa Domini possunt tripliciter intelligi: Vno modo mysti- ce, vt non possideamus neq; au- r̄i, neq; argentum, id est, vt predi- catores non innituntur principa- liter sapientie, & eloquentia tē- porali, vt Hieron. exponit. Alio modo, sicut Aug. exponit in lib. de consensu Euang. vt intelligat- ur hoc Dñm non præcipiendo, sed magis permittēdo dixisse. Per- misit enim eis vt absque auro, & ar- gento, & alijs sumptibus ad p̄dicā- dum irent, accepturi sumptus vi- tæ ab his quibus prædicabunt. Vn- de subdit. Dignus est enim opera- rius cibo suo. Ita tñ, quod si alijs proprijs sumptibus vtretur in p̄di- catione Euangelij, ad supereroga- tionē pertineret, sicut Paulus de seipso dicit 1. ad Corin. 9. Tertio modo, s̄m quod Chrysost. expo- nit, vt intelligatur illa Domini præcepisse discipulis, quātm ad illam missionem, qua mitteban- tur ad prædicandum Iudeis, vt per hoc ex citarentur ad confidē- dum de virtute ipsius, qui eis ab- solum sumptibus prouideret: ex quo tamen non obligabantur ip- si, vel successores eorū, vt absque proprijs sumptibus Euangelium prædicarent. Nam & de Paulo le-

A clericalium tam communium, quā distictorum, si sibi ali- quid viurpat, clarum est, quod teneat ad restitutionē. De por- tione autem sua, si abutitur, non teneat restituere, sicut nec cū abutitur proprijs, quoniam simile est iudicium de vtriusque.

¶ Est ergo primo questio, An episcopus habens redditus suos distictos a præben- dis clericorum, te- neatur ad dispensan- dum illos in aliquas portiones, puta: vnam pro fabrica, & vnam pro pauperi- bus: an suo reliqua- tur arbitrio dispen- satio. ¶ Secunda, Antalis infidelis dispensa- tor teneatur ad resti- tutionem. Est autē primi dubij ratio, quia ex quo bona epi- scopi dispensatio- nis commissa sunt di- stincta a portioni- bus debitis pauperi- bus, & fabricæ, con- sequens videtur, q̄ fidei episcopi reli- cta est distinctio re- liquarum portionū, ac per hoc teneatur ad istas distinctio- nes. In oppositum autem est, quia hu- iusmodi redditus vi- detur principaliter ordinatus ad sus- tentionem episcopi. Et sicut præbendæ clericorum successe- runt portioni cleri- cis debita, ita hospi- talia successerunt por- tioni pauperibus de- bita, &c.

¶ Secundi vero du- bii ratio est, quia au- thor in li. 1. quādo bona commissa fidei episcopi sunt indi- stincta, nihil dicit de restitutione im- mo in quolibet ar. 12. dicit q̄ quā- do redditus princi- paliter ordinatur ad sustentationem ministrorum, vt sunt præbendæ clericorum, non teneat ad restitutionem. Cōstat autem, quod redditus episcopi est sicut præbendæ illius. In oppositum autē est, quod sequeretur, quod meretricis, & consanguinei dicitur ab episcopis pro dige continentibus redditus suos, non possent cogi ad resti- tuendum ecclesie, quod valde absurdum est.

ARTICVLVS VII.

¶ Vtrum episcopi mortaliter peccent, si bona ecclesiastica, que procurant, pauperibus non largiantur.

A D SEPTIMVM sic proceditur. ¶ Vt, quod episcopi mortali- ter peccent, si bona ecclesiastica, que procurant, pauperibus non largiantur. Dicit enim Amb. ex ponens illud Luc. 12. Hominis cuiusda diuitis uberes fructus ager attulit. Nemo proprium dicit, quod est cōmune, plusquam suffi- ciat sumptui, uiolenter obtētū est. Et postea subdit. Neque mi- nus est criminis habentū tollere, quā cum possis, & abūdās, de-

sustentationem ministrorum, vt sunt præbendæ clericorum, non teneat ad restitutionem. Cōstat autem, quod redditus episcopi est sicut præbendæ illius. In oppositum autē est, quod sequeretur, quod meretricis, & consanguinei dicitur ab episcopis pro dige continentibus redditus suos, non possent cogi ad resti- tuendum ecclesie, quod valde absurdum est.

¶ Ad primum harum questionum dicitur distinguendo, quod redditus episcopales aut sunt tenues, ita q̄ non sufficiant pro subsidio episcopi: aut sunt mediocres, ita quod sufficiunt, & parum abundant aut sunt abundantes nobiliter supra id quod neces- sarium est ad sustentationem episcopi. Et si primo, aut secundo modo se habent, cum consistit quod principaliter ordinatur ad episcopi sustentationem, idem vt de redditibus istis iudicij, quod de præbendis clericorū, ita quod quia quod parum super- abundat, pro nihilo a iure cōputatur, ideo iura de distributione in tot reliquis partibus, scilicet: pauperum, & fabricæ, non vi- dentur habere locum in istis, & propterea non obligantur tales episcopi ad huiusmodi distributionem. Si autem redditus sunt pingues, & abundantes, ita vt in sapientis animam cadere non possit, quod sint episcopi, assignati pro eius sustentatione, tunc teneat episcopus duas quartas ad minus distribuere iuxta dictos canones in pauperes, & ecclesie fabricam, seu suppellectilem, &c. Et ratio est, quia ex hoc, quod clerici habent sortum suam portionem, non est subtracta a iure pauperibus portio illi debita ex iure: & simi iter non est fabricæ subtracta a iure portio illi ex iure debita, sed bona episcopalia remanent affecta tali iuris disposi-

Secunda Secunda S. Tho. ILL 4 tione

¶ Super Questio. 18. Ar. 7.

In art. 7. eiusdē q. 1. scidum est, quod inter bona episcopi propria, & eccle- siastica, disticta in tribus adestur. Pri- mo, in titulo secun- do, in viuentio, in restitutione. Nam re- spectu propriorum habet episcopus titulum domini: re- spectu ecclesiasticorum habet titulum dispensatoris, vt patet ex auctoritate Augustini in litera allata, que habetur in Decretis 12. quæst. 2. differenter quoque conuenit vtrorumque v. s. Nā in viū proprium liber est, nec peccat, nisi sicut laicos peccare contingit in viū rerum suarum, scilicet: ex parte affectus in- ordinari, vt in litera dicitur. Respectu autem ecclesiasticorum non est liber, sed obligatus ad creditam sibi dispensationem si- deliter exequendam. Et hinc oportet, vt in litera sit, distin- guendo colligere, & colligendo distinguere ex litera, quod tripliciter inuenitur ecclesiastica bona commissa esse fidei episco- pi. Pr. mo, sunt bona quandoque cōmunia, que ex iure distin- cta inueniuntur in quatuor partibus, prout antiquitus erant. Et tunc seruanda est reg. 1. q. 1. in litera ponitur, & habetur ex mul- tis capitulis Decretorum 12. q. 2. & vt dicitur in litera, peccat mor- taliter episcopus viurpando sibi aliquid portionū alijs debita- rum. Et multo magis peccat, si nō solum ex iure, sed de facto di- stincta bona viurpat sibi, vt si præbendā canonicis, aut portionē deputatam fabricæ, aut bona hospitaliū sibi viurparet. Secun- do, committitur episcopo dispensanda portio sua, & respectu hu- ius dicitur in litera, quod in viū non peccat, nisi sicut respectu propriorum. Ex parte affectus. Tertio, committitur quandoq; episcopo dispensando annuus redditus distinctus a p̄bendis, cleri- corum, & redditus hospitalium, vt hodie communiter inue- niunt. Et tunc difficultates tam circa vsum, quā circa resti- tutionem tertio loco propositam, insurgunt.

¶ Nam respectu propriorū clarum est, q̄ etiam si illis abutitur, non teneat ad restitutionem. Et per oppositum respectu ec-

¶ Secunda, Antalis infidelis dispensa- tor teneatur ad resti- tutionem. Est autē primi dubij ratio, quia ex quo bona epi- scopi dispensatio- nis commissa sunt di- stincta a portioni- bus debitis pauperi- bus, & fabricæ, con- sequens videtur, q̄ fidei episcopi reli- cta est distinctio re- liquarum portionū, ac per hoc teneatur ad istas distinctio- nes. In oppositum autem est, quia hu- iusmodi redditus vi- detur principaliter ordinatus ad sus- tentionem episcopi. Et sicut præbendæ clericorum successe- runt portioni cleri- cis debita, ita hospi- talia successerunt por- tioni pauperibus de- bita, &c.

¶ Secundi vero du- bii ratio est, quia au- thor in li. 1. quādo bona commissa fidei episcopi sunt indi- stincta, nihil dicit de restitutione im- mo in quolibet ar. 12. dicit q̄ quā- do redditus princi- paliter ordinatur ad sustentationem ministrorum, vt sunt præbendæ clericorum, non teneat ad restitutionem. Cōstat autem, quod redditus episcopi est sicut præbendæ illius. In oppositum autē est, quod sequeretur, quod meretricis, & consanguinei dicitur ab episcopis pro dige continentibus redditus suos, non possent cogi ad resti- tuendum ecclesie, quod valde absurdum est.

In cr. 1. d. e. clinando ar. 1. si. 10. 4.

¶ Sed loco nunc dicitur.

tionem antiqua, & sancta, ita q̄ quomamodum q̄n erant communia ecclesiastica bona his quatuor. scilicet episcopo, clero, pauperibus, & fabrica, commissa erant episcopo cum vinculo, & debito talis distributionis: ita excluso vno membro. scilicet clero a tali obitate, quia iam habens proprias prebendas loco suar portionis, remanent bona

episcopalia communia reliquis tribus; ita q̄ pauperibus remaneat debita quarta portio, quae prius eis debebatur, & ecclesiae fabricae similiter sua quarta portio. Videtur tamen quod in casu necessitatis pauperum, possit portio ecclesiae fabricae non multum indigentibus pro pauperibus dispensari. Et hoc videtur Augustinum servasse, qui fabricis vacare horrebat, & principalis intentio iuris ad fabricas viuas refertur. Nec obstat, si dicatur, quod iura illa sunt per contrarium consuetudine abrogata, sciente tamen tempore Romano Pontifice, & non reprehendende, quoniam non consuetudo, sed abusus est. Et similiter multa per patientiam tolerantur, quae si ad iudicium deducerentur, arguerentur.

Rursus, dato quod iura illa abrogata essent quo ad id quod iuris est positum, hoc est, quo ad quotam portionem, puta, quartam: non tamen possunt abrogari quo ad id, quod est iuris divini, hoc est, quod sint episcopi patres pauperum, & templorum suorum reparatores quo ad fabricam, & suppellectilem. Et propterea nulla ratione a fidei distributione pro subventionem vitiorumque excusantur, dato quod excusentur a quota. Quod & sustineri posse videtur, & crediderim ego esse verum, quia iura illa ad statum antiquum ecclesiae, in qua vivebant clerici in communi, directe respiciunt. Et per hanc rationem ad obiecta pertinet. Ad secundam questionem dico, quod redditus decimae &c. episcopalia bona, dupliciter possunt iudicari vel ut propria, vel ut communia. Si iudicentur quasi propria ut prebendae clericorum, sic quantum

In hoc loco & sa. 3. to. 5.

Habetur 1. q. 2. c. Clericos, & 16. q. 1. ca. 949. in ap.

Epi. 50. inter med. & fin. to. 5.

F cumcunque pingua sint, non tenentur ad obsequium, sed qualitercumque illa continentur, & quibus prodige data sunt. Sicut homo videtur supra statum iurum, si non datur superflua, quae precepti tenentur pie exponere, sed potius

priatum possidemus quod nobis sufficit, non illa bona nostra sunt, sed illorum quorum procuracionem gerimus, non propria tem nobis usurpacione danabili vendicemus. Ad dispensacionem autem requiritur bona fides, secundum Iud. 1. ad Corinth. 4. Hic si quaeritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur. Sit autem bona ecclesiastica non solum in usus pauperum, sed et ad cultum divinum, & necessitates ministrorum expendenda. Unde dicitur 2. q. 2. De redditibus ecclesiae, vel oblatione fidelium, sola episcopo ex his una portio mittitur, duae ecclesiasticis fabricis, & erogationi pauperum profuturae ad presbytero sub periculo sui ordinis ministrantur, ultima clericis pro singulorum meritis dividatur. Si ergo distincta sint bona, quae debent in usum episcopi cedere, ab his quae sunt pauperibus, & ministris, & cultui ecclesiae eroganda, & illi quid sibi retinuerit episcopus de his, quae sunt pauperibus eroganda, vel et in usum ministrorum, aut in cultum divinum expendenda, non est dubium, quod contra fidei dispensacionis agit, & mortaliter peccat, & ad restitutionem tenetur. De his autem, quae sunt specialiter suo usui deputata, ut ecclesiam, quae est de propriis bonis uti. propter immoderatum affectum, & utrum peccet quidem, si immoderata sibi retineat, & alius non subueniat, sicut requirit debita charitatis. Si vero non sunt praedicta bona distincta, eorum distributio fidei eius committitur, & si quidem in modico deficiat, vel superabundet, potest hoc fieri absque bonae fidei detrimento, quia non potest homo in talibus praedictis accipere illud quod fieri oportet. Si vero sit multus excessus, non potest latere, unde ut bonae fidei repugnare, & ideo non est absque peccato mortali. Dicitur in Mattheo 24. q. si dixit malus servus in corde suo, Moram se cit Dominus meus venire, quod pertinet ad divinum iudicium contemptum, & cooperit percutere servos suos, quod pertinet ad superbiam: manducet autem, & bibat cum ebriosis, quod pertinet ad luxuriam, veniet dominus servus illius in qua die non sperat, & dividet eum. scilicet a societate bonorum, & partem eius ponet cum hypocritis, scilicet in inferno.

negare indigentibus: sed violenter tollere alienum, est peccatum mortale. ergo episcopi mortaliter peccant, si ea quae eis supersunt, pauperibus non largiantur.

¶ 2. Praet. Super illud Ila. 3. Rapina pauperum in domo vestra, dicit glo. * Hier. q̄ bona ecclesiastica sunt pauperum: sed quicquid quae id quod est alterius, sibi reservat, aut alijs dat, peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem. ergo si episcopi bona ecclesiastica, quae eis supersunt, sibi retineant, vel consanguineis, vel amicis largiantur, videtur quod teneantur ad restitutionem.

¶ 3. Praet. Multo magis aliquis potest de rebus ecclesiae ea, quae sibi sunt necessaria, accipere, quam superflua congregare: sed Hiero. dicit in epist. ad Damas. Papam. * Clericos illos convenit stipendijs ecclesiae sustentari, quibus parentum & propinquorum bona nulli suffragantur. Qui autem bonis parentum, & opibus proprijs sustentari possunt, si quod pauperum est accipiunt, sacrilegium committunt, & incurrunt. Unde & Apo. dicit. ad Timoth. 5. Si quis fidelis habet viduas, subministret illis, & non grauetur ecclesiam, ut his, quae vere viduae sunt, sufficiat. ergo multo magis episcopi mortaliter peccant, si ea, quae eis supersunt de bonis ecclesiasticis, pauperibus non largiantur.

SED CONTRA est, quod plures episcopi ea, quae supersunt, non largiuntur pauperibus, sed expendere videtur laudabiliter ad reditus ecclesiae ampliandos.

RESPON. Dicendum, quod aliter est dicendum de proprijs bonis, quae episcopi possidere possunt, & de bonis ecclesiasticis: nam propriorum bonorum dominium habent. Unde ex ipsa rerum conditione non obligantur, ut eas alijs conferant: sed possunt eas, vel sibi retinere, vel etiam alijs pro libito largiri. Possunt tamen in earum dispensacione peccare, vel propter inordinacionem affectus, per quam contingit, vel quod sibi plura conferant, quod oporteat, vel alijs et non subueniant, secundum quod requiritur debitu charitatis. Non tamen tenentur ad restitutionem, quia homini res sunt eorum dominio deputatae; sed ecclesiasticorum bonorum sunt dispensatores, vel procuratores. Dicit enim Aug. ad Bonifacium. * Si

dantes redditus ex ecclesiasticis decimis, aut possessionib. & huiusmodi constant. cōmissa sunt episc. ut patribus pauperum. Et de decimis quidem probatum est superius, qd iniqua esset lex decimarum in nouo testō, si vltra honorabile stipendium ministrorum Dei habitis vniuersale dominium, tanta rerum affluentia vni deputaretur cum damno totius populi, nisi vt patri pauperū. Possessiones autē legatę, aut donatę ecclesię cathedrali in tanta abundantia, proculdubio credendū est, qd vt patri pauperū epi creditę sint. Iō enim episcopi dantur, quia oculata fit esse pericula eos esse patres pauperū: & hæc vt fuisse rō tantū augumentū. Si vero redditus magni debentur epi ex temporalī dominio, qd scilicet epi in eo qd epi, est dominus in temporalib. alicuius ciuitatis & oppidorum, & ex domini temporalis redditib. diuis est, alia vt rō: quia oportet qd non solum vt episcopus, sed vt dīspendat, tenendo exercitium pro defensione patrię, & habēdo thesaurū, ne impugnetur patrię, ita qd tūc dextera oculis ad cōsuetudinem patrię sibi debita, respicere dēt: sinister autē ad pauperes, qm temporale dominium dātū est ecclesię principaliter ad ecclesię honorem, simul & auctoritatē, & post honorem Dei, propter bonum commune ipsi dominij, sicut dātū erat domino seculari, & secundario vt exinde elemosinę fiant pauperibus. Quocirca tales epi in illis solis casib. tenentur, in quibus domini seculares tenebantur ad restitutionem.

Ad obiecta ergo in oppositum dicitur, qd locus ab auctoritate negatiue, infirmus est. Et forte ideo author tacuit de restitutione, quia non est vna & eadem semper ratio, quando bona sunt indistincta, quia quandoque se habent vt propria, & quandoque vt communia, vt patet ex dictis. Ad id verō quod in quolibet dicitur, respondetur quod intelligitur quando redditus episcopi se habent ad ipsum vt præbenda etiam pinguis, non autem quando tam notabilis est excessus, vt non cadat in animo sapientis quod non pro honorabili statu episcopi sine dote diuitię tantę. Ad id verō quod de exactione a mercatoribus &c. obijciunt, patet responsio ex dictis.

In eodem ar. 7. in rōne ad primum, dubium occurrit. circa illud, Non potest determinari quod sit ista necessitas, quæ obligat ad mortale peccatū: quia constat ex superius in quæst. 32. dictis, qd ista necessitas est determinata, scilicet quando est extrema. Si ergo necessitas extrema est, quæ obligat ad peccatū mortale, quō anac dī, qd nō potest determinari quod sit ista necessitas? Ad hoc dī dupliciter. Primum, qd verba literę istius intelligenda sunt de necessitate extrema in particularibus. Vnde subdit, Sicut nec cetera particularia, quæ in humanis actibus considerantur. Superius autem necessitas determinata est in communis, quod est extrema. Secundo dicitur, & magis ad mentem auctoritatis Ambrosij, qd verba literę istius intelliguntur in casu, quo quis habet de superfluo natura & persona, hoc est, sta-

beret patrimonialia bona, de quibus viuere possit. Ad quartum dicendū, quod bona ecclesiariū usibus pauperū deservire debent. Et ideo si quis necessitate non imminente puidendi pauperibus de his qd in perfluū ex prouentib. ecclesię, possessiones emat, uel in thesaurō reponat in futurū utilitati ecclesię, & necessitatib. pauperū laudabiliter facit. Si uerō necessitas imineat pauperib. erogadi, superflua cura est & iordinata, vt alijs in futurū conferuet: qd Dñs prohibet Matth. 6. dicens, Nolite solliciti esse in crastinū.

Articulus VIII. Vtrum religiosi, qui promouentur in episcopos, teneantur ad obseruantias regulares. Ad octauum sic procedit. Vt, quod religiosi, qd promouent in epos, nō teneant ad obseruantias regulares. Dñs enim 18. quæst. prima, quod monachum canonica electio a iugo regulę monasticę professionis absoluit, & sacra ordinatio de monacho epi facit: sed obseruantia regulares pertinent ad iugum regulę, ergo religiosi, qd in epos assumuntur, non tenentur ad obseruantias regulares. ¶ 2. Præter. Illeg ab inferiori ad superiorem gradum ascendit, nō vt tenent ad ea quę sunt inferioris gradus, sicut supra dictū est, *

eo, qd præbenda se habet vt proprium clericis, vel epi bonum. ¶ In responsione ad quartum videte, qui augendis ecclesiariū prouentibus tam laudabiliter creditis vos vacare, tabescentibus pauperibus, & vtrinaq; non arcuentibus, qm peccatis iuxta auctoris sententiam, tot pauperes puellas nobiles, tot pauperes ciues, pupillos, orphanos, viduasque possidendo.

Super Quæstionis 185. Articulum octauum. In ar. 3. eiusdem quæst. dubia duo occurrunt de episcopis religiosi. Alterum, de quibusdam regularibus actibus in specialiter alterum de modo vinculi. Est igitur primo dubium, An religiosus factus episcopus teneatur ad habendum socium sui ordinis, & b. benedictum cum duabus manibus, & similibus. Et est ratio dubij, quia hæc non impediunt officium pontificale: & propterea videntur ad hoc teneri. In oppositum autem est, quia hæc dissonare videntur ab episcopali dignitate. ¶ Dubium deinde est, An subdatur vinculo præcepti, vel cęsurę ecclesiasticę in infirmitate regulę posito. V. g. si in regula ieiunium feruē iuxta statum sub præcepti, aut cęsurę ecclesiasticę vinculo, an factus epi subiectus sit vinculo præcepti, vel cęsurę illius, ita qd si transgrediat, peccet mortaliter, vel sit excōicatus. Et est ratio dubij, quia hinc apparet quod subdatur huiusmodi vinculis, quia ex quo subditur statum, subditur etiā vinculo statum. Eiusdem siquidē rationis est, qd aliquis

Sup. q. 38. ar. 17. ad 4. & 4. dicit. 38. q. 1. artic. 4. n. 1. ad 5. 18. q. 1. cap. statutum.

38. ar. ca. ad 1.

etiam in rōne ad primum, dubium occurrit. circa illud, Non potest determinari quod sit ista necessitas, quæ obligat ad mortale peccatū: quia constat ex superius in quæst. 32. dictis, qd ista necessitas est determinata, scilicet quando est extrema. Si ergo necessitas extrema est, quæ obligat ad peccatū mortale, quō anac dī, qd nō potest determinari quod sit ista necessitas? Ad hoc dī dupliciter. Primum, qd verba literę istius intelligenda sunt de necessitate extrema in particularibus. Vnde subdit, Sicut nec cetera particularia, quæ in humanis actibus considerantur. Superius autem necessitas determinata est in communis, quod est extrema. Secundo dicitur, & magis ad mentem auctoritatis Ambrosij, qd verba literę istius intelliguntur in casu, quo quis habet de superfluo natura & persona, hoc est, sta-

aliquis subdatur statuto, & vinculo statuti. In oppositum autē est, & quia non subdatur penis in statuto appositis, puta, grauis vel grauioris culpae, & similia: & quia huiusmodi vincula derogare videntur episcopali dignitati ac perfectioni &c.

Q. 184. ar. 7.

Ad euentiam horum sciendum est, quod distinctio immēbris regularium obseruantiarum in licite posita, si quaedam sunt promouentes, seu custodientes perfectionem pontificiam, quaedam impediētes, quaedam neutre, sic accipienda est, & aliqua manifeste vtilitate afferunt perfectioni pontificali, ut caritas, paupertas, abstinentia, ieiunia, moderata abdicatio honorū, & humilitasmodi. Quaedam manifeste impediunt officium pontificale, ut silentium solitudo, & vniuersaliter quicquid incompossibilia sunt cum pontificali officio, dignitate, & autoritate. Nec solum hæc, sed quæcumque cōter difsonent à pontificali dignitate, & appellatione impediētia, intelliguntur. Quaedam vero non cōter, sed in casu aliquo inueniuntur dissonantione vel loci, vel officij, vel societatis &c. & ab impediētib. quide, & cōter dissonis absoluitur ipso iure. Et quia de horum numero est obligatio ad habendum socium collatē ralem, ideo non tenetur ad socium habendum secundum ex suo ordine. Derogaret enim episcopali dignitati fratrem illi appropinquare vti socium, & derogat societatis rōni, quæ sequatur ut famulus. Societas enim est relatio æquiparantia. Accedit ad hæc, quod episcopus sicut ad aliam ecclesiam, & ad aliud officium ecclesiasticum persoluendum transferuntur: ita ad alterius generis societate ipsa facto translatus intelligitur, ac per hoc absoluitur à prioris societate. Non enim duplici societate grauari debet, sicut nec duplici grauatur officio. Et quoniam quæcumque ad sociali vitam in formantem, aut depresionem actuum, seu gestuum in personis religiosis spectant, dissonare videntur ab episcopali conuersatione, seu dignitate, seu autoritate, vel libertate; ideo ad nullum talium remanet obligatus. Et de eorum numero videntur huiusmodi obseruantia, libere, sciendo, aut cum duabus manibus. & similia. Sicut enim religiosus factus episcopus remittit quodammodo ad vitam ciuilem, dum à iugo monasticæ regulæ absolutus adire potest hereditatem, ut patet in q. 1. c. Scutum: ita à depresione actuum spectantem ad priorem statum absolutus ut vult absolutio à iugo monasticæ regulæ dicta in canone, non sit quasi frustra dicta, sed aliquid operatur vltra executionem ab incompossibilib. ad quæ omnino constabat, ut

Arg. 1. huius arti.

16. q. 1. e. de monachi.

Q. præced. ar. 7.

religiosus non tenetur ad obseruanda vota quæ in seculo fecerit, religiosus qui assumitur ad episcopatum, ascendit ad aliquid maius, & supra habitum est. ergo ut non obligetur episcopus ad ea quæ tenebatur obseruare in statu religionis.

Præter Maxime religiosi obligari videntur ad obedientiam, & ad hoc quod absque proprio videntur: sed religiosi qui assumuntur ad episcopatum, non tenentur obedire praelatis suarū religionum, quia sunt eis superiores: nec eorum tenentur ad paupertatem, quia sicut in Decreto supra dicto dicitur, quem sacra ordinatio de monacho episcopus facit, vel legitimus hæres, paternam sibi hereditatem iure vendicandi potestatem habet. Interdum et concedit eis testamenta conferre, ergo multo minus tenentur ad alias obseruantias regulares.

SED CONTRA est, quod dicitur in Decreto 16. quod 1. de monachis diu morantibus in monasterijs, si postea ad clericatus ordines puerint, statim non debere eos à priori proposito discedere.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, status religionis ad perfectionem pertinet, quasi quædam uia in perfectionem tendendi. Status autem episcopalis ad perfectionem pertinet, tanquam quoddam perfectionis magistrum. Unde status religionis comparatur ad statum episcopalem, sicut disciplina ad magistrum, & dispositio ad perfectionem. Dispositio autem non tollitur perfectione adueniente, nisi forte quantum ad id, in quo perfectioni repugnat. Quantum autem ad id quod perfectioni congruit, magis confirmatur: sicut discipulo, cum ad magistrum peruenit, non congruit quod sit auditor, congruit tamen sibi quod legat, & me-

pote incompossibilia, episcopus non tenetur, ab eo in casu non absolui ut episcopus ipso iure, sed hoc est ralia. Vnde nunc hæc esse illa, de qua dicitur in canone, episcopus sicut prelati religionis in tinentia à carnibus, & ieiunia, & humilitate

dicetur et magis quam ante. Sic ergo dicendum est, quod si quis in regularibus obseruantis que non impediunt pontificale officium, sed magis valeant ad perfectionis custodiam, sicut est continentia, paupertas, & alia huiusmodi, ad hæc remanet religiosus, & factus episcopus, obligatus, & per se ad portandum habitum sui religionis, qui est obligationis signum. Si quæ verò sunt obseruantia regularibus, quæ officio pontificali repugnant, sicut est solitudo, silentium, & aliæ abstinentia, vel uigilie graues, & quibus impotens corpore redderetur ad exequendum pontificale officium, ad huiusmodi obseruanda non tenetur. In alijs tamen potest dispensatione vti, sicut quod requirit necessitas plene, uel officij, uel conditio hominum cum quibus uiuit per modum, quo etiam praelati religionum in talibus seculum dispensant.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ille qui fit de monacho episcopus, absoluitur à iugo monasticæ professionis, non quantum ad omnia: sed quantum ad illa, quæ officio pontificali repugnant, ut dictum est.

AD SECVNDUM dicendum, quod nota secularis uitæ se habent ad uota religionis sicut particularia ad usum, ut supra habitum est. Sed uota religionis se habent ad pontificale dignitatem, sicut dispositio ad perfectionem. Particulare autem superfluum habito uerfiali, sed dispositio adhuc necessaria est perfectione obiecta.

AD TERTIUM dicendum, quod hoc est per accidens, quod episcopi religiosi obediunt praelatis suarū religionum non tenentur, quia si subditi esse desiderunt, sicut & ipsi praelati religionum: manet tamen adhuc obligatio voti virtualiter, ita L. q. li

si quis non tenetur, ab eo in casu non absolui ut episcopus ipso iure, sed hoc est ralia. Vnde nunc hæc esse illa, de qua dicitur in canone, episcopus sicut prelati religionis in tinentia à carnibus, & ieiunia, & humilitate

si quis non tenetur, ab eo in casu non absolui ut episcopus ipso iure, sed hoc est ralia. Vnde nunc hæc esse illa, de qua dicitur in canone, episcopus sicut prelati religionis in tinentia à carnibus, & ieiunia, & humilitate

lis rōnis, vř simili modo casus decidēdus propter rationē allatam.

¶ Ad alteram obiectionē dī, qđ rō non valet: quia vincula sunt duplicia, quōdā ferentia secū executionē, vt sunt vincula praeceptorū, & cetera: quōdā verō nō nisi mediante iudice habentia executionē, vt sunt vincula ad alias penas ligantia. Et ad hęc cōstat clarissime episcopus clarissime episcopi scopum non obligari, quia non subiaceat amplius prelati religionum, per quos exequenda sunt huiusmodi pene: & si aliqua ē vincula ad alias penas elset de ferentia secū executionē, non propterea ligarent episcopi: quia concernunt, vel supponunt sociale cōmunitum, a quo a solutiōne constat esse episcopi, ac per hoc ab omnibus spectantibus. & consequentibus ad illum. Et forte vincula omnium praeceptorum & ceterarum in regula & statutiū religiosorum interpretanda sunt, supposito cōsortio personarū, a quo episcopi est exemptus, vt patet. Nec maiorem habeo certitudinem quam dixerim.

QVAESTIO CLXXXVI.

De his que pertinent ad statum religionis, in decem articulis discussa.

DEINDE considerandū est de his, quae pñent ad statum religionis. Circa quod occurrunt quadruplex consideratio: Quarā prima est de his, in quibus principaliter cōsistit religionis status. Secūda, de his quae religionis licite conuenire pñt. Tertiā, de dīstinctione religionū. Quarā, de religionis ingressu.

CIRCA primū quatuor decē.

¶ Primo, Vtrum religiosorum status sit perfectus.

¶ Secundo, Vtrum religioiū reneantur ad omnia cōsilia.

¶ Tertio, Vtrum paupertas voluntaria requiratur ad religionem.

¶ Quarto, Vtrum requiratur continentia.

¶ Quinto, Vtrum requiratur obedientia.

¶ Sexto, Vtrum requiratur qđ hac cadant sub voto.

¶ Septimo, De sufficientia horum uotōrum.

¶ Octauo, De comparatione eorum ad uicem.

¶ Nono, Vtrum religiosus semper mortaliter peccet, qđ transgredatur statutum suae regulae.

¶ Decimo, Vtrum ceteris parib; in eodē genere peccat plus peccet religiosus, quam secularis.

eis legitime aliquis pñciat, obediēdū tenentur, in quantum tenentur obedire statutiū regulae p modū praedictū, & suis superioribus, si quos habent. Propriū autē nullo modo hęc pñt. Non n. paternā hereditatē vendicant quasi propria, sed quasi ecclesiae debitā. Vnde ibidē* subditur, qđ postqđ episcopus ordinatur ad altare, ad quod sanctificatur, qđ acquirere potuit, restituit. Testm autē nullo modo facere pōt, quia sola ei dispensatio committitur resū ecclesiasticarum, qđ morte finit, ex qua incipit testm valere, vt Apostolus dicit ad Hebraeos 9. Si tñ ex concessione Pape testm faciat, non intellē ex proprio facere testm, sed apostolica auctoritate intellē esse auctoritate potestas suae dispensationis, vt ei dispensatio possit ualere post mortē.

QVAESTIO CLXXXVI.

De his que pertinent ad statum religionis, in decem articulis discussa.

DEINDE considerandū est de his, quae pñent ad statum religionis. Circa quod occurrunt quadruplex consideratio: Quarā prima est de his, in quibus principaliter cōsistit religionis status. Secūda, de his quae religionis licite conuenire pñt. Tertiā, de dīstinctione religionū. Quarā, de religionis ingressu.

CIRCA primū quatuor decē.

¶ Primo, Vtrum religiosorum status sit perfectus.

¶ Secundo, Vtrum religioiū reneantur ad omnia cōsilia.

¶ Tertio, Vtrum paupertas voluntaria requiratur ad religionem.

¶ Quarto, Vtrum requiratur continentia.

¶ Quinto, Vtrum requiratur obedientia.

¶ Sexto, Vtrum requiratur qđ hac cadant sub voto.

¶ Septimo, De sufficientia horum uotōrum.

¶ Octauo, De comparatione eorum ad uicem.

¶ Nono, Vtrum religiosus semper mortaliter peccet, qđ transgredatur statutum suae regulae.

¶ Decimo, Vtrum ceteris parib; in eodē genere peccat plus peccet religiosus, quam secularis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum religio importet statum perfectionis.

AD PRIMVM sic proceditur: Vt qđ religio nō importet

statum pfectionis. Illud n. qđ est de necessitate salutis, non vř ad statum perfectionis pñt: sed religio est de necessitate salutis, quia p eam vni uero Deo religamur, sicut Aug. dicit in lib. de vera religione. Vel religio dī ex eo qđ Deū religimus, quem amiseram* negligētes, ut Aug. dicit in 10. de ciuitate Dei: ergo videtur quod religio non nominet perfectionis statum.

B¶ 2 Præter. Religio s̄m Tullii est, quae naturę diuinæ cultū & caeremoniam affert: sed afferre Deo cultū & caeremoniam magis vř pertinere ad ministeria sacrorū ordinum, quā ad diuerfitatem statū, vt ex supradictis patet. ergo vř quod religio non nominet perfectionis statum.

¶ 3 Præter. Status perfectionis diuidit̄ contra statū incipientiū, & proficientiū: sed et̄ in religione sunt aliqui incipientes, & aliqui proficientes. ergo religio non nominat perfectionis statum.

C¶ 4 Præter. Religio vř esse poenitentiae loc⁹ dī. n. d. Decretis 7. q. 1. Praecipit sancta synodus, ut quicūq; de pontificali dignitate ad monachorū uita, & poenitentię descendere locū, nunquā ad pontificatū relurgat: sed locus poenitentiae opponitur statū perfectionis. Vnde Dion. 6. c. 6. sed Hierarchia, ponit poenitentes in iustimo loco. s. inter purgandos. ergo videtur qđ religio non sit status perfectionis.

SED CONTRA est, quod in collationib; patrum dicit* Abbas Moyses de religiosis loquēs. Iuniorum inedia, uigilias, labores corporis, nuditatē, lectiōnem, ceterasq; uirtutes debere nos suscipere nouerimus, ut ad pfectionem charitatis istis gradibus possimus ascendere: sed ea quae ad humanos actus pertinent, ab intentione finis specie & nomen recipiunt. ergo religiosi pertinent ad statum perfectionis. Dion. etiam 6. c. 8. Eccle. Hierarchie dicit, eos qui nominantur Dei famuli, ex Dei puro seruitio, & famulatu uniri ad amabilem perfectionem.

RESPOND. Dicendū, qđ sicut ex supra dictis patet, id qđ cōtinet multis cōuenit, antonomastice attribuit ei, cui p excellētiā cōuenit: sicut nomen fortitudinis, uendicatur sibi illa uirtus, qđ circa difficillima firmitatem asseruat, & tēperantia nomē uendicatur sibi illa uirtus, qđ temperat maximas delectationes. Religio autē, vt supra habitum est, * est

fectio in hac secunda non in prima cōiunctione consistit. Et tamen in hac littera, assumpto qđ prima cōiunctio conuenit antonomastice religiosis, sublimitur secunda cōiunctio. Et sic concluditur ex quatuor terminis, quod religio est nomen perfectionis.

¶ Ad primum dubii dicitur, quod quia praesens articulus nō querit, an religio sit status, qđ hoc ex istis praedictis de statu manifestum est: sed querit, an status religionis, seu religiosorum sit status perfectionis, vt patet ex titulo, & clarius liquet ex distinctione articuloꝝ huius qōnis, cum dī, Circa primum queritur decem. Primo, vřū religiosorū status sit perfectus: ideo rō ad conclusionē nihil dicit de statu, sed de perfectione. Nec propterea reprehensione dignū est, quod in conclusione fiat mencio de statu: quia non apponitur in ea status tanquam substantiā perfectionis, de qua formaliter qđ est, & conclusio.

¶ Ad s̄m dubii dī, quā status qđ nomen perfectionis nō dī vno modo tm, p̄ formaliter, seu cōtinente, sed multis modis dī: sicut nomina ad vnum qđ quēstionem dī sanum et̄ de animalī, medicina, & vřina diuersimode, ita aliquod perfectionis nomen dī, quia ipsam formaliter significat & elicit, vt charitas Dei, & proximi. Et similiter status charitatis est actus perfectionis formaliter & elicitue, dum actū dilectionis, in quo formaliter perfectio consistit, eligit. Aliquod uero pfectionis nomen est, quia factum perfectionis significat, vt episcopatus. Et similiter aliquis perfectionis status est, quia perfectus est, vt status episcopalis. Aliquod autē pfectionis nomē est, quia exercitiū & disciplina ad pfectionē significat, vt religio.

¶ Sed contra est, quod in collationib; patrum dicit* Abbas Moyses de religiosis loquēs. Iuniorum inedia, uigilias, labores corporis, nuditatē, lectiōnem, ceterasq; uirtutes debere nos suscipere nouerimus, ut ad pfectionem charitatis istis gradibus possimus ascendere: sed ea quae ad humanos actus pertinent, ab intentione finis specie & nomen recipiunt. ergo religiosi pertinent ad statum perfectionis. Dion. etiam 6. c. 8. Eccle. Hierarchie dicit, eos qui nominantur Dei famuli, ex Dei puro seruitio, & famulatu uniri ad amabilem perfectionem.

RESPOND. Dicendū, qđ sicut ex supra dictis patet, id qđ cōtinet multis cōuenit, antonomastice attribuit ei, cui p excellētiā cōuenit: sicut nomen fortitudinis, uendicatur sibi illa uirtus, qđ circa difficillima firmitatem asseruat, & tēperantia nomē uendicatur sibi illa uirtus, qđ temperat maximas delectationes. Religio autē, vt supra habitum est, * est

fectio in hac secunda non in prima cōiunctione consistit. Et tamen in hac littera, assumpto qđ prima cōiunctio conuenit antonomastice religiosis, sublimitur secunda cōiunctio. Et sic concluditur ex quatuor terminis, quod religio est nomen perfectionis.

¶ Ad primum dubii dicitur, quod quia praesens articulus nō querit, an religio sit status, qđ hoc ex istis praedictis de statu manifestum est: sed querit, an status religionis, seu religiosorum sit status perfectionis, vt patet ex titulo, & clarius liquet ex distinctione articuloꝝ huius qōnis, cum dī, Circa primum queritur decem. Primo, vřū religiosorū status sit perfectus: ideo rō ad conclusionē nihil dicit de statu, sed de perfectione. Nec propterea reprehensione dignū est, quod in conclusione fiat mencio de statu: quia non apponitur in ea status tanquam substantiā perfectionis, de qua formaliter qđ est, & conclusio.

¶ Ad s̄m dubii dī, quā status qđ nomen perfectionis nō dī vno modo tm, p̄ formaliter, seu cōtinente, sed multis modis dī: sicut nomina ad vnum qđ quēstionem dī sanum et̄ de animalī, medicina, & vřina diuersimode, ita aliquod perfectionis nomen dī, quia ipsam formaliter significat & elicit, vt charitas Dei, & proximi. Et similiter status charitatis est actus perfectionis formaliter & elicitue, dum actū dilectionis, in quo formaliter perfectio consistit, eligit. Aliquod uero pfectionis nomen est, quia factum perfectionis significat, vt episcopatus. Et similiter aliquis perfectionis status est, quia perfectus est, vt status episcopalis. Aliquod autē pfectionis nomē est, quia exercitiū & disciplina ad pfectionē significat, vt religio.

¶ Sed contra est, quod in collationib; patrum dicit* Abbas Moyses de religiosis loquēs. Iuniorum inedia, uigilias, labores corporis, nuditatē, lectiōnem, ceterasq; uirtutes debere nos suscipere nouerimus, ut ad pfectionem charitatis istis gradibus possimus ascendere: sed ea quae ad humanos actus pertinent, ab intentione finis specie & nomen recipiunt. ergo religiosi pertinent ad statum perfectionis. Dion. etiam 6. c. 8. Eccle. Hierarchie dicit, eos qui nominantur Dei famuli, ex Dei puro seruitio, & famulatu uniri ad amabilem perfectionem.

RESPOND. Dicendū, qđ sicut ex supra dictis patet, id qđ cōtinet multis cōuenit, antonomastice attribuit ei, cui p excellētiā cōuenit: sicut nomen fortitudinis, uendicatur sibi illa uirtus, qđ circa difficillima firmitatem asseruat, & tēperantia nomē uendicatur sibi illa uirtus, qđ temperat maximas delectationes. Religio autē, vt supra habitum est, * est

Paulo ante fin. c. v. l. 1.

Lib. 10. ca. 4. ante med. mo 5.

Lib. 2. de inuentione. in fol. 4. ante finem lib.

7. q. 1. capit. hoc nequaquam.

Cap. 6. non hęc a prim.

In collatione 1. c. 7. cur cap. prim.

Ca. 4. par. 1. non procul a fin.

Q. 141. ar. 2. & 1. 2. q. 61. ar. 3.

Q. 81. ar. 2. gio